RÖVIDÍTETT VÁLTOZAT

NŐK, BOCSÁSSATOK MEG NEKÜNK!

FÉRFI ÉS NŐ A HÁZASSÁGBAN ÉS A GYÜLEKEZETBEN
RÖVID. VILÁGOS. HASZNOS.

HANS-JÖRG RONSDORF

NŐK, BOCSÁSSATOK MEG NEKÜNK!

Rövidített változat

Férfi és nő a házasságban és a gyülekezetben

Rövid. Világos. Hasznos.

Hans-Jörg Ronsdorf

A (német nyelvű) nyomtatott kiadás megrendelhető: www.hans-joerg-ronsdorf.de

Ára 3,80 € + postaköltség.

A német kiadás Kindle e-könyvként is kapható.

4. kiadás, 2026. november (német kiadás)

Németből fordítva, 2026 – ingyenesen letölthető: www.hans-joerg-ronsdorf.de

© Hans-Jörg Ronsdorf – minden jog fenntartva.

Albis 6½, 87477 Sulzberg

Szedés: Hans-Jörg Ronsdorf

Kapcsolat (e-mail): hj-ronsdorf@t-online.de

A német kiadás ISBN-száma: 978-3-9820715-6-5

Borítóterv: Tobias Stricker

Korrektúra: Gabriele Singer

Nyomda: www.wir-machen-druck.de

A német kiadásban használt bibliafordítás, ha másként nem jelöljük:

Elberfelder Übersetzung, Edition CSV, Hückeswagen www.csv-bibel.de (német bibliafordítás)

Tartalom

1 Előszó – Miért még egy könyv? **6**

2 Az alapunk – mire hivatkozunk? **9**

3 Vissza a kezdethez – mit akart Isten **11**

4 Teremtési rend – ha igen, melyik? **15**

5 Ami eljött – de amit Isten sohasem akart **17**

6 Jézus, a Krisztus, és a nők **23**
6.1 A szamáriai asszony Jákób kútjánál **24**
6.2 Jézus lábánál – Márta és Mária **24**
6.3 Mária Magdolna, az apostolok apostola **25**

7 A menyasszony-gyülekezet és a nők szolgálata **26**
7.1 Pál és munkatársnői **26**
7.1.1 Fébé – diakónusnő, vezető és levélvivő 27
7.1.2 Egy példaadó házaspár: Priszka és Akvila 27
7.1.3 Júnia – a tekintélyes apostolnő 28

8 Van-e hallgatási parancs a testvérnők számára? **29**
8.1 A prófétálások megítélése **30**
8.2 A 34. és 35. vers idézet? **31**
8.3 A 34. és 35. vers későbbi betoldás? **31**

9 Van-e tanítási tilalom a testvérnők számára? **35**

10 Egyetemes papság **40**

11 Lehetnek-e a testvérnők presbiterek? **42**

12 Fejbefedés – még ma is? **46**

13 A férfi mint fej – egyoldalú alárendelődés? **52**

14 Sem férfi, sem nő **56**

15 Bűnvallomásunk **59**

16 Befejezésül **61**

17 A szerző további könyvei **65**

1 Előszó – Miért még egy könyv?

2020 novemberében jelent meg „*Nők, bocsássatok meg nekünk!*" (*Frauen, vergebt uns!*) című könyvem. Ahogy várható volt, nem maradt el az értetlenség, sőt a felháborodás sem: bibliahű testvérek úgy érezték, mintha ez a cím túszul ejtené őket. Miért kellene bocsánatot kérniük, ha a nőképük megfelel a Szentírásnak?

Még mindig *két egymással ellentétes álláspontról van szó – lásd az alábbi táblázatos összevetést is.*

> Az egyik a férfi tekintélyét képviseli: ő a fej a nő fölött. Szerintük már a bűneset előtt ez volt a teremtési rend. Ezért a feleség alárendeli magát férjének, hallgat az istentiszteleten, és nem tanítja és nem vezeti a férfiakat sem a gyülekezetben, sem azon kívül.
>
> Az ellentétes álláspont a teremtés kezdetétől egyenrangú és egymást kölcsönösen kiegészítő társkapcsolatot lát – hierarchiabeli különbség nélkül. Az együttélést a kölcsönös alárendelődés jellemzi. A gyülekezetben a testvérnők minden területen ugyanúgy szolgálnak, mint a testvérek.

Mindkét álláspontot a Bibliával indokolják. Ez a két világszemlélet azonban összeegyeztethetetlen – erre a következtetésre jutottam sok könyv tanulmányozása, előadások meghallgatása és sok beszélgetés után. Istennek legyen panaszolva! Nehéz teológiai vitakérdés előtt állunk, amely sajnos gyülekezeteket választ szét. Azt szeretném, ha erről nyíltabban, tárgyilagosabban és békésebben vitatkoznánk.

Ebben a kis könyvben a második álláspontot támogatom és magyarázom el. Az elsőt 54 éves koromig képviseltem és tanítottam. A Szentírás tanulmányozása miatt át kellett állnom a második álláspontra. Erről egy részletes könyvet írtam. Sok testvérnő számára ez a könyv régóta – tudatosan vagy tudattalanul – áhított felszabadulás, érzelmi tehermentesítés volt. Némely visszajelzés örömömben, de szomorúságomban is könnyekig meghatott. Ebben a témában még mindig sok minden nincs rendben. Ezért azok a testvérek felelősek, akik úgy vélik, hogy helyesen értik a Bibliát. Felismerésükből kiindulva megtiltják a nőknek, hogy az istentiszteleteken felszólaljanak, tanítsanak és

vezető feladatokat vállaljanak. Sok testvérnő ezt sem megérteni, sem elfogadni nem tudja. Sokan szenvednek miatta, de hallgatnak róla.

Könyvem időközben bizonyos mértékig elterjedt, de vannak testvérek, akik vonakodnak elolvasni. Túl bonyolult, túl hosszú, túl egyoldalú, túl elfogult, túl feminista – mondják. Ezért még egyszer ez a rövid és egyszerű könyv. További és bőséges anyagért a honlapomra utalok (németül): **www.hans-joerg-ronsdorf.de**.

Bár Isten előtt meg vagyok győződve arról, hogy helyesen cselekszem, mégis tévedhetek. De Krisztusnak és az Ő Igéjének vagyok elkötelezve. Engem is köt a lelkiismeretem. Nem pusztán teológiai vagy elvont vitakérdésről van szó: *Krisztus testének feléről, emberekről és az életükről van szó!*

Hans-Jörg Ronsdorf, Sulzberg, 2026. november

A férfi és a nő hierarchikus szemlélete: alárendelődés, tekintély, fej: hierarchiaközpontú	**Kölcsönös kiegészítés hierarchia nélkül: Gal 3,28 – mindnyájan egyek a Krisztusban! . Ajándékközpontú**
A teremtési rend hierarchiája: a férfi a nő fölött áll; egyenértékűek, de nem egyenjogúak.	Egyenrangúnak teremtettek, mindketten Isten képének hordozói, kiegészítik egymást, egy szemmagasságban, egyenrangúak.
Az 1Móz 3,16-ot – „ő pedig uralkodik rajtad" – előírásnak / parancsnak értik, nem pedig a bűneset negatív következményének.	Az 1Móz 3,16 a bűneset szomorú következményeit írja le, amelyeket Isten nem akart, és amelyek sajnos így alakultak a történelemben.
Évát megcsalták, ezért a nők nem taníthatnak.	Ádám szándékosan vétkezett, Évát elcsábították. A tanítási tilalom nem a nemre vonatkozik, hanem arra, hogy a tanítás megfelel-e az evangéliumnak vagy sem.
A nő hallgat a gyülekezetben. A saját házában is csendben marad a férjével szemben, ha tanításról van szó.	Férfiak és nők együtt prófétálnak, ahogyan pünkösdkor történt. Jóel 2,28–29; ApCsel 2,17
A fejnek lenni a férfi tekintélyét jelenti.	A fej és a test az egységet és a kölcsönös egymásra utaltságot hangsúlyozza.
A nőknek nem lehet tekintélyük a férfi fölött.	Kölcsönös alárendelődés, birtoklás és tekintély, 1Kor 7,4
Csak férfiak vezethetnek, és csak ők lehetnek presbiterek és diakónusok.	A lelki ajándékok nincsenek a nemhez kötve.
A Gal 3,28 – „nincs férfi, sem nő … ti mindnyájan egyek vagytok a Krisztus Jézusban" – csupán az üdvösségbeli lelki egyenlőséget jelenti, amely azonban nem szünteti meg a teremtési rendet.	A Gal 3,28 a Krisztusban való új teremtés leírása, amely a gyülekezetben már most jelen van. Éppen ott szűnik meg teljesen minden szociális, társadalmi és nemek közötti különbség.

2 Az alapunk – mire hivatkozunk?

Minden keresztény cselekvés mércéje, sőt normája egyedül a Biblia, és az is marad. Úgy, ahogyan ma előttünk van. Ez az egyetlen és megbízható forrásunk. Mindent ezen kell megvizsgálni. A hagyományokat is. Akár ősi, akár újabb hagyományokról van szó. Gyakran egyenlőségjelet tesznek a bibliai igazság – vagy inkább: ahogyan mi értjük – és a keresztény hagyomány közé. A hagyományok alapulhatnak az Írás hibás megértésén. Ugyanilyen félrevezető, ha a korszellemhez igazodunk. Ilyenkor idővel olyan meggyőződések és gyakorlatok halmozódnak fel és szilárdulnak meg, amelyek kiestek az időből, mert elmúlt évszázadok vagy akár csak évtizedek kultúráját tükrözik.

Akadályává válnak az evangéliumnak.

Azt szokták mondani, kissé túlozva: a Bibliával mindent be lehet bizonyítani. Valóban kihívás ez számunkra, mert ez az állítás igaz. Hány egymásnak ellentmondó véleménye van a kereszténynek, és mindet többé-kevésbé jól a Bibliával indokolják. Nincs a Bibliának olyan témája, amelyről ne volna legalább két vagy több értelmezés.

Vannak szabályok vagy elvek, amelyekre figyelni kell, amikor a Bibliát olvassuk, és amikor személyes vagy gyülekezeti életünkre alkalmazzuk. Megnevezek néhányat, amelyek a mi témánk és minden más téma szempontjából is fontosak.

Kihez szól a szöveg? Az Ószövetség utasításai – például a papoknak szólók – ma már nem érvényesek a gyülekezeti életre. Ezt „üdvtörténeti írásmagyarázatnak" nevezik. Figyelünk arra, milyen korban és milyen korra érvényesek a kijelentések. Izrael nemzetének szólnak, vagy az újszövetségi gyülekezetnek?

Egyértelmű és világos-e egy gyülekezeti életre vonatkozó utasítás, és többször is előfordul-e? Akkor normatív és korokon átívelő előírásról beszélhetünk. Ezzel szemben a nehéz szövegekből – főleg ha a fő mondanivalójuk csak egyszer fordul elő az Újszövetségben, és sok bibliahű teológus és írásmagyarázó nem ért egyet bennük – nem szabad általánosan kötelező normákat csinálni.

A szövegösszefüggés döntő. Éppen az összefüggésükből kiragadott kijelentésekkel bármit és bármilyen tanítást alá lehet támasztani. Végül is ezt a szabályt más olvasmányainknál is követjük. Nemcsak a közvetlen szövegkörnyezet számít, hanem végső soron az egész Szentírás összefüggése. Az a kérdés, hogy az értelmezés beleillik-e a bibliai összképbe.

Ugyanígy számít a **történelmi összefüggés és a háttér**: az az idő és hely, amelyben egy szöveg íródott. Ilyen tudás nélkül is lehet olvasni a Bibliát. Ettől nem veszít semmit isteni erejéből. De mindig hasznos, ha ismerjük a történelmi hátteret. Az Újszövetség szinte minden levelét ugyanis valamilyen sürgető alkalomból írták az adott gyülekezetnek. Ezt az alkalmat próbáljuk rekonstruálni.

Néha fontos, **mit jelent egy szó az eredeti nyelven.** Mert a Biblia héber és görög nyelvét ma már nem beszélik, mi pedig egészen más nyelvet beszélünk. A pontos fordítás fontos. De a fordítás mindig bizonyos mértékig értelmezés is. És attól függően, hogy egy fordító mit gondol erről vagy arról, ez befolyásolni fogja a fordítását. Erre elég példa van.

Végül itt arra utalok, hogy bizonyos dolgokat **betű szerint vagy szó szerint**, másokat viszont **képletesen vagy példázatszerűen** kell érteni. Ez talán részben a teremtési elbeszélésre is áll.

3 Vissza a kezdethez – mit akart Isten

Hol kezdjük, ha meg akarjuk érteni a férfilétet és a nőlétet és egymáshoz való viszonyukat? Természetesen: a teremtéstörténethez megyünk. Ez adja a legfontosabb anyagot. Az Újszövetségben Pál az, aki többször hivatkozik erre a kezdetre, amikor Korinthusban és Efézusban kritizálja és helyreigazítja a súlyos visszásságokat. A teremtéstörténetet hol általánosan, hol pedig egészen konkrétan alkalmazza. **Nem elég ezt a teremtéstörténetet csak Pál szavai alapján értelmezni.** Először nekünk is el kell mennünk az Éden kertjébe, és meg kell néznünk, mi és hogyan történt ott. Később visszatérünk Pálra.

Menjünk vissza az emberiség történetének kezdetéhez. Az Elberfelder fordítás (német bibliafordítás) szövegét idézem:

> 1Móz 1,26–28 (a német Elberfelder-biblia alapján fordítva) *És ezt mondta Isten: Teremtsünk embereket a mi képünkre, hasonlatosságunk szerint; és uralkodjanak a tenger halain, az ég madarain, a barmokon, az egész földön és minden csúszómászón, amely a földön mozog! És megteremtette Isten az embert a maga képére, Isten képére teremtette őt; férfivá és nővé teremtette őket. És megáldotta őket Isten, és ezt mondta nekik Isten: Legyetek termékenyek, szaporodjatok, töltsétek be a földet, és hajtsátok uralmatok alá; és uralkodjatok a tenger halain, az ég madarain és minden állaton, amely a földön mozog!*

A hatodik teremtési napon, miután előbb az állatokat teremtette Isten, megjelenik a színen az ember. Az ember mint férfi és nő. *Egy lélegzetvétellel nevezi meg a szöveg mindkét nemet. Mindketten – külön-külön, de együtt is – Isten képének hordozói. Különbség nélkül. Rangsor nélkül. Hierarchia nélkül. Mindkettőjüknek együtt kell uralkodniuk a teremtésen.* Ez azt jelenti, hogy gondoskodva kell igazgatniuk és védelmezniük. Ehhez mindkét nemre szükség van.

A hatodik napon a világ még rendben van, olyan, amilyennek lennie kell.

Van egy második beszámoló is, amely most ráközelít az ember teremtésére. Az Ószövetségnek, a héber Bibliának ezek az ősi szövegei egészen titokzatosak, és nekünk ma talán nem is könnyű megérteni őket. Itt is felmerül a kérdés, mi értendő betű szerint, és mi képletesen. Nekünk, mai embereknek maradnak nyitott kérdéseink. Mi valószínűleg másként vagy

részletesebben írtuk volna meg a beszámolót. Nos, meg kell elégednünk azzal, ami a kezünkben van. Lényegében minden érthető és logikus számunkra, egyben mély értelmű is. Egyedül Isten nyilatkoztathatja ki nekünk ezeket az eseményeket. Bár két ember jelen volt, nem ők, hanem Mózes írta le később.

A következő beszámolóból kiderül, hogy Ádám teremtetett elsőként:

> 1Móz 2,18–20 (a német Elberfelder-biblia alapján fordítva) *És ezt mondta az Úr Isten: Nem jó az embernek egyedül lenni; alkotok neki segítőtársat, aki hozzá illő. És az Úr Isten megformálta a földből a mező minden állatát és az ég minden madarát, és az emberhez vitte őket, hogy lássa, minek nevezi őket; és ahogyan az ember minden élőlényt elnevezett, az lett a neve. És az ember nevet adott minden baromnak, az ég madarainak és a mező minden állatának. Ádámnak azonban nem talált hozzá illő segítőtársat.*

Ádám egyedül van. A Teremtő világossá teszi, hogy egyik állat sem illik hozzá. Ebben a pillanatban Ádámnak nem haszonállatra van szüksége, és nem is egy kutyára mint hűséges barátra. Nem: olyasvalakire van szüksége, aki hozzá illő. Lelki és szívbéli barátra. Egy vele szemben álló társra. Nem teremthetett volna akkor Isten egy második Ádámot, hogy véget vessen az egyedüllétnek, a magánynak? Ám nem egy második Ádám hiányzik neki. *Segítő hiányzik neki. Olyan, aki hozzá illő. Tehát egy ember. Vele egyenlő erejű.* Nem szolga vagy segéd hiányzik neki. Az is tudna segíteni. De az nem illene hozzá. Az alárendeltje volna. Arról van szó, hogy olyan társat találjon, aki szemben áll vele, egy hozzá hasonló embert. Egy vele egyenlő erejű személyiséget. Akivel eggyé lehet. Egy párt, aki létezésének minden vonatkozásában kiegészíti őt.

Ádám nem azért teremtetett elsőként, mert neki kellett lennie a fejnek vagy a vezérnek. Nem: azért teremtetett elsőként, hogy megtapasztalja és átérezze az egyedüllétet. Ez készíti fel arra, hogy találkozzon és együtt éljen a hozzá illő segítővel.

A következő szöveg, amely a nő teremtését írja le, titokzatos, de sokatmondó is:

> 1Móz 2,21–22 (a német Elberfelder-biblia alapján fordítva) *És az Úr Isten mély álmot bocsátott az emberre, és ő elszenderedett. És vett egyet az oldalbordái*

közül, és a helyét hússal zárta be; és az Úr Isten az oldalbordából, amelyet az emberből vett ki, asszonyt formált, és az emberhez vitte.

Az alvó Ádám oldalából formálja meg Isten az első asszonyt. Egy megjegyzés a fordításhoz: Ádám nem „szenderedett el" (németül: entschlief – ezt a halálról is mondják), mert akkor meghalt volna. És nem is egy bordáról van szó, hanem a teste oldaláról.

Mit tanulunk ebből a néhány szóból? A nő a férfiból vétetett, nem a földből formáltatott. Hogy hozzá illő lehessen. Az oldalából vétetett, hogy aztán nőként – képletesen szólva – újra bezárja ezt az oldalt. Az oldalából vétetett, hogy az oldalán éljen. Nem alatta, nem fölötte. Kiegészítésként, amely Ádámot teljessé teszi, és bizonyára – az élet tapasztalatából szólva – őt magát is teljessé teszi. Egyenrangú segítő születik. Szívügy lesz ebből, szerelmi kapcsolat – az ő oldalából született.

Ádám és Éva nem egyszerre teremtetett, mert akkor a kölcsönös egymásra utaltság, az egység és az egy testté válás nem kaphatott volna ilyen jelentőséget és mélységet.

Szívesen ott lettem volna azokban a pillanatokban, amikor Isten a nőt a férfihoz vezeti, mint a menyasszonyt a vőlegényhez:

1Móz 2,23–25 (a német Elberfelder-biblia alapján fordítva) *És ezt mondta az ember: Ez már csont a csontjaimból és hús a húsomból; ennek asszonyember legyen a neve, mert emberből vétetett. Ezért elhagyja a férfi az apját és az anyját, és ragaszkodik a feleségéhez, és lesznek egy testté. És mindketten mezítelenek voltak, az ember és a felesége, és nem szégyenkeztek.*

Ádámot lenyűgözi ez a személy. Felkiált: Végre valaki, aki olyan, mint én! Egyenlő vele, de ő a női változata, az „asszonyember" (németül: Männin). Annyira elragadtatott, hogy a jövőben a férfiak elhagyják otthonukat, hogy feleségükhöz ragaszkodjanak. Nem fordítva. Itt a férfiak mennek a nőkhöz. Hogy egy testté legyenek. Hogy kizárólagos egységgé legyenek szellemben, lélekben és testben. Szívközösséggé. Házastársi közösséggé egy házassági szövetségben. Mint legjobb barát és barátnő. Egyenértékű társkapcsolatban. Ilyen egységközösség csak két egyenértékű és egyenrangú személy között jöhet létre.

Ezt Ádám első pillantásra felismeri. Aki ott áll előtte, egyenrangú félként néz vele szembe. Talán nem a testmagassága miatt, de mindenképpen személyként, a lényénél fogva. Csak akkor ismerik meg igazán önmagukat, amikor megismerik a másikat.

Mindketten egy szeplőtelen helyzetben találkoznak, a bűneset előtt. Szégyen nélküli mezítelenségük olyasmi, ami ma már így nem létezik. Hogy ez az idő meddig tartott, és meddig élvezhették, nem tudjuk. Azt gondolom, hogy egészen hosszú idő volt.

4 Teremtési rend – ha igen, melyik?

Itt az ideje, hogy közelebbről megnézzük a *teremtési rend* fogalmát. Mégpedig éppen ezen a ponton: a paradicsomban. Ott, ahol a bűn még nem történt meg, és ahol Isten terve és szándéka a férfival és a nővel még felismerhető.

Sok testvérnő és testvér úgy használja ezt a fogalmat, mintha a következőt mondaná: Ádám teremtetett elsőként, ezért övé a vezető szerep. A nagyobb felelősséggel. Évát segítőnek teremtették neki, hogy őérte legyen. Ebből azt a következtetést vonják le, hogy a nő alárendeli magát a férfinak. Mindenben – ahogyan ugyebár az Újszövetség is hétszer mondja. Ádám – mondják – a fej Éva fölött.

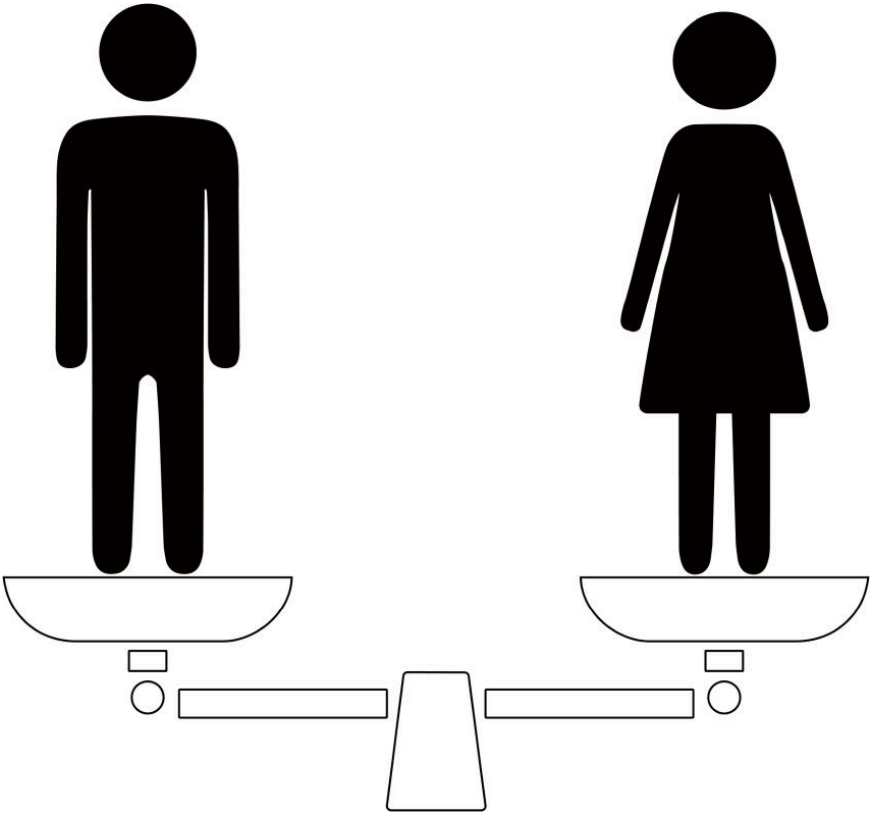
Ez a nézet széles körben elterjedt. A teremtéstörténetnek ezt az értelmezését az Újszövetség csupán néhány kijelentése ihlette, amelyeket még meg fogunk nézni.

Minden olvasónak, nőnek és férfinak egyaránt, magának kell megválaszolnia ezt a kérdést: **Ha csak Mózes első könyvének 1. és 2. fejezetét nézed, találsz-e ott Ádámnak Isten által akart vezető szerepet? Vagy Éva alárendelődését?**

Ezekben a szövegekben nincs hierarchia, nincs alárendelődés vagy vezetés és tekintély. Éppen az ellenkezője van ott, ahogyan fentebb leírtam. Fel kellett ismernem, *hogy a nő alárendelődése mint teremtési rend nem létezik. Tehát nincs Isten által akart hierarchikus fokozat vagy helyzet vagy szerep.* **Ezt olvassák bele a szövegbe.**

Éppen ezért kiállok a teremtési rend mellett. Mégpedig a bűneset előtti mellett. Teremtési **rendről** azután már szó sem lehet. A bűneset napjától fogva ez **teremtési RENDETLENSÉG. Ezt a rendetlenséget** nem utánoznunk kell, hanem az evangélium világosságában és erejében ellene kell állnunk.

Egyáltalán, a „teremtési rend" fogalmát takarékosan kellene használni, ha egyáltalán. Ez a fogalom olyasmit akar megragadni és bebetonozni, ami végső soron a mi értelmezésünk.

5 Ami eljött – de amit Isten sohasem akart

Most vessünk egy pillantást az úgynevezett bűneset leírására. A kígyó elcsábítja Évát, hogy vegyen a gyümölcsből, amelyet aztán Ádámnak is ad, és ő is eszik belőle. Előre megjegyzem: ezekből a tragikus cselekedetekből azt vezetik le, hogy a nő könnyebben elcsábítható, hogy itt önhatalmúlag kezdeményezett, és nem követte a férjét. Így vagy hasonlóképpen értelmezték ezt már a zsidók, az egyházatyák is, és egészen napjainkig, és átvitték a nőre mint olyanra.

Bár nekem főként a bűneset közvetlen következményei fontosak, az egész szöveget idézem, amely az egyes lépéseket elbeszéli:

> 1Móz 3,4–6 (a német Elberfelder-biblia alapján fordítva) *És ezt mondta a kígyó az asszonynak: Semmiképpen sem fogtok meghalni, hanem tudja Isten, hogy amely napon esztek róla, megnyílnak a szemeitek, és olyanok lesztek, mint Isten: akik ismerik a jót és a gonoszt. És látta az asszony, hogy jó a fa eledelnek, és hogy gyönyörűség a szemnek, és hogy kívánatos a fa, mert bölcsességet ad; és vett a gyümölcséből, és evett, és adott a vele levő férjének is, és ő is evett.*

Ádám közvetlenül Istentől kapta a tilalmat, hogy ne egyen erről a fáról, még mielőtt Éva megteremtetett (2,17). Éva tehát valószínűleg csak tőle hallhatta. Most a beszélő kígyónak sikerül elcsábítania őt. Nyilvánvalóan Ádám jelenlétében, akinek legkésőbb ekkor közbe kellett volna lépnie. Ahogyan Éva meggyengül, és enged a kísértésnek és a csábításnak, ugyanolyan gyenge Ádám, aki ellenállás és szó nélkül elveszi Évától a tiltott gyümölcsöt. Mindketten helytelenül viselkednek, mindketten végzetes hibát követnek el, és vétkeznek. Míg Évát elcsábítják, Ádám tudatosan, csábítás vagy megtévesztés nélkül vétkezik Isten tilalma ellen.

Ezután Isten találkozik az emberpárral és a kígyóval. Mindannyian tudják, mi történt. Isten mindegyiküket személyesen kérdezi meg arról, ami történt. Sokatmondó válaszok hangzanak el. Isten ebben a sorrendben szól a résztvevőkhöz:

Ádám – Éva – kígyó – Éva – Ádám.

1Móz 3,13–15 (a német Elberfelder-biblia alapján fordítva) *És ezt mondta az ember: Az asszony, akit mellém adtál, ő adott nekem a fáról, és ettem. És ezt mondta az Úr Isten az asszonynak: Mit tettél! És az asszony így szólt: A kígyó megcsalt engem, és ettem. És ezt mondta az Úr Isten a kígyónak: Mivel ezt tetted, átkozott légy minden barom és a mező minden állata közül! A hasadon járj, és port egyél életed minden napján. És ellenségeskedést szerzek közötted és az asszony között, a te magod és az ő magva között; ő összezúzza a fejedet, te pedig a sarkát zúzod meg.*

Ádám tudatában van a bűnének. Vagy talán mégsem egészen, mert azonnal Évára hárítja. Szánalmas és gyáva dolog így a feleségét felelőssé tenni, hogy maga kibújjon a felelősség alól.[1] Sőt még Istent is közvetve megvádolja, aki neki ajándékozta az asszonyt, akinek pedig annyira örült. **Ő, nem pedig Éva, ismerte első kézből a parancsot, és neki kellett volna nyomatékosan nemet mondania Évának.**

Éva belátja vétkét. Nem vádolja sem Ádámot, aki nem tartotta vissza, sem Istent, hanem a kígyót. Elhatárolódik tőle. Ebben a végzetes helyzetben ez volt az egyetlen helyes lépés. Most felrázták, és szembefordul ezzel az ellenséggel. Másként, mint Ádám, aki ebben a beszélgetésben nem áll a felesége mellé.

A kígyó e csalás miatt mindörökre átkozott lesz, és a földig megaláztatik. Éva világosan megnevezi a baj okozóját, és nagyszerű ígéret hangzik el, amelynek horderejét akkor még nem lehetett felismerni. Az ő magva – jól olvasod: az asszony magva, nem egy férfié – fogja összezúzni a kígyó fejét.

Most az Évát, majd az Ádámot érő következmények is elhangzanak. A Zürcher Bibel (német bibliafordítás) fordításából idézek, mert ez itt világosabb, mint az Elberfelder:

1Móz 3,16 *Az asszonynak ezt mondta: Sok bajt szerzek neked, és sok várandósságot adok neked, fájdalommal szülsz gyermekeket.*

A férjed után vágyakozol, és ő uralkodik rajtad.

Míg a kígyó átkot kap, **az asszonyt a törvényszegés ellenére sem éri átok**. Ezek a büntető szavak értelem szerint ezt jelentik:

1. Ádám, úgy látszik, nem tekintette Évát alárendeltjének, mert egy ilyentől valószínűleg nem hagyta volna magát így rászedni.

Bizonnyal megsokasítom (1) fáradságos munkádat a mezőn és (2) a fogantatásodat.

Fáradsággal szülsz gyermekeket.

[Szerető] vágyakozásod a férjed után [lesz]. De ő [lázadóan uralkodik önmagán, és] uralkodni akar majd rajtad.

A baj és a fáradság a földművelés munkája. Ebben Éva Ádámmal együtt szenved, a megátkozott föld miatt. Az átok nem egyiküket vagy mindkettejüket sújtja, *hanem a földet*. Emiatt mindketten szenvedni fognak.

De van remény. Mert Isten megsokasítja Éva várandósságait. Ezért bizonnyal eljön a mag, aki megöli a kígyót. Már a kezdetben felragyog a kegyelem, és az asszony az, aki az elszenvedett csábítás ellenére a középpontban áll, és reményt kap. Nem Ádám.

Isten nem változtatja meg a nő anatómiáját, hogy büntetésül még nagyobb fájdalmai legyenek a szülésnél. Addig még egyetlen gyermeket sem szült. A fáradság nem a szülési fájdalmakra vonatkozik, hanem a földművelésre.

Térjünk most arra a részre, amely a férjéhez való viszonyáról szól. Ez nem ígéret, hanem tragikus szó. Számtalan nő számára a szenvedés és az elnyomás történetét indítja el, amelyért a férfiaknak szégyenkezniük kell. **Nem Isten akarata, hogy a férfi uralkodjék a nőn, hanem a férfi bűnös és bukott akarata. Ez ennek a szónak az igazi jelentése.** *Nem betartandó teremtési rendet ír le.* Rendetlenséget ír le. Mert az 1Móz 1–2 jó rendje itt kizökkent, és összetört.

Aki ezt a bibliai igét a nő alárendelődésének indoklásául veszi, a kígyó oldalára áll. A kígyónak azt jövendölték meg, hogy ellenségeskedés lesz Éva és a kígyó között. A kígyó volt a támadó, amely kihasználta és máig kihasználja a férfi uralmát, hogy a nőt hátrányosan megkülönböztesse, ahol és ahogyan csak lehetett. Hiszen a nőtől származik majd a kígyó legyőzője. Ezért kellett a nőt megtámadni és meggyengíteni.

A férfi és a nő arra kapott elhívást, hogy együtt uralkodjanak. A férfi azonban magához ragadja majd az uralmat, és a nőt mint gyengébb nemet aláveti magának és szolgájává teszi. A *patriarchátus* fogalma általában jól leírja, mi volt Édenen túl a nő szomorú sorsa. Kevés kivételtől eltekintve.

A kölcsönös támogatás és erő, az egyenlőség, az egyenlők közötti elismerés és a másik mint legközelebbi társ eredeti kapcsolata szörnyen rendezetlen és érzelmileg egyenlőtlen, hatalomra épülő, gyakran szeretetlen kapcsolattá vált. Az asszony vágyakozni fog a férje után, a ragaszkodása, a bizalma és a védelme után, a férfi azonban uralkodni fog rajta. Ez ijesztő törés és fordulat.

A nemeknek ez a harca a következőkben minden nép kultúrájának minden szintjén meg fog mutatkozni. Csak akkor gyógyulhat meg, ha a kiváltó rosszat a gyökerénél ragadják meg.

Végül még egy pillantás az Ádámhoz intézett büntető szavakra, amelyek valóban sötétek, és végső soron az asszonynak is szólnak, aki megosztja vele életét és létért folytatott küzdelmét:

> 1Móz 3,17–19 (a német Elberfelder-biblia alapján fordítva) *Ádámnak pedig ezt mondta: Mivel hallgattál a feleséged szavára, és ettél arról a fáról, amelyről megparancsoltam és megmondtam neked: Ne egyél arról! – átkozott legyen a föld miattad: fáradsággal egyél belőle életed minden napján; tövist és bogáncsot terem majd neked, és a mező növényét eszed.*
>
> *Arcod verítékével eszed kenyeredet, amíg vissza nem térsz a földbe, mert abból vétettél. Mert por vagy, és porrá leszel!*

Nem Éva miatt átkozott a föld, hanem Ádám miatt. Az ő bűne nagyobbnak látszik. Éva inkább áldozat volt, ő pedig tettes. Az asszony magva, vagyis annak az asszonynak egy utóda, akit segítőül kapott, a távolabbi jövőben is segítség lesz számára: az ő magva (Jézus Krisztus) fogja őt a feltámadásban kiragadni a porból az életre. Egy napon Ádámmal is beszélhetünk majd – ha ő akkor egyáltalán még beszélni akar erről.

A *bűneset elbeszélésében*, nem pedig a *teremtési elbeszélésekben* esik szó először arról, hogy az egyik nem felsőbbrendű a másiknál. *És itt nem velünk született felsőbbrendűségről van szó, hanem olyanról, amelyet hatalommal, erővel és erőszakkal, jogtalanul, Isten teremtési rendje ellenére gyakorolnak.* A Teremtő szavai Évához: „A férjed után vágyakozol, és ő uralkodik rajtad" (1Móz 3,16) azt jelentik, hogy bűnös emberi állapotunkban a férfi kihasználja a nő természetes vágyakozását utána, hogy uralkodjék rajta és alávesse magának. A nő alávetettsége valójában a férfi bukott természetének tünete. Ha Krisztus élete és műve a bűneset következményeinek legyőzését jelenti, akkor nyilvánvaló, hogyan

hat ez erre a megtört kapcsolatra, a nő alávetettségére és kihasználására: Ő megszabadítja és kivezeti őt. És így is kellett történnie.

Bild

6 Jézus, a Krisztus, és a nők

Nem csak az Úr Jézus Krisztus megváltó műve győzi le a bűneset következményeit. Az a mód, ahogyan 2000 évvel ezelőtt, egy zsidó és egyben görögrómai környezetben bánik a nőkkel, és ahogyan találkozik velük, valóban egy új időszámítás kezdete a nők számára. Ilyen férfi még soha nem volt. Az embernek az lehet a benyomása, mintha Isten azért jött volna el férfiként testben, hogy megmutassa a férfinemnek, hogyan kell viselkedni a nőkkel.

Ő volt az a próféta, aki zsörtölődés nélkül feddett, és leereszkedés nélkül dicsért. Komolyan vette a kérdéseiket, a gondjaikat és az érveiket. Teljesen elfogulatlanul bánt velük, és soha nem gúnyolta ki nőiességüket. Egészen másként, mint ahogy az akkori kultúrában szokás volt, ahol hálát adtak Istennek, hogy nem nőnek születtek. Amikor a nő tulajdon volt, akitől apróságok miatt válólevéllel meg lehetett szabadulni. A nőknek, akárcsak a gyermekeknek, nehéz sorsuk volt, amelyet mi, a mi nyugati világunkban, az emancipáció és az egyenjogúság korában el sem tudunk képzelni. A Messiás felkarolta Éva leányait. **Nála nyoma sincs a nő hierarchikus alárendeltségének, ahogyan szólási, vezetési vagy tanítási tilalomnak sem a gyülekezetben, a házasságban vagy a társadalomban.**

Egy asszony hozta világra az élet Igéjét. Sok asszony követte Őt, mint a tizenkettő, és szolgált Neki. Követték Őt legnehezebb útján, a kereszthez. Ott voltak a keresztnél, amikor a tanítványok már rég elmenekültek. A Feltámadott legelőször egy asszonynak jelenik meg. Az üres sírnál álló asszonyok a feltámadás tanúivá lesznek. Azokban a kultúrákban a nőket nem tartották méltónak arra, hogy jogi értelemben tanúk legyenek. Jézus ezt a megkülönböztetést egyszerűen eltörli.

Helyhiány miatt a sok asszony közül, akikkel Jézus találkozott, csak hármat nézünk meg, hogy a fent mondottakat Jézus életében is megtaláljuk.

6.1 A samáriai asszony Jákób kútjánál

Olvasd el a Jn 4-et, és merülj el ebben a történetben! A déli hőségben, amikor senki sem jön vizet meríteni, csak akkor mer kimenni a kúthoz. És ott Jézus várja ezt az asszonyt. Nagy kerülőt tett, hogy találkozzon vele. Öt férfi bocsátotta el, kézről kézre adták, és elhasználták. Hogy életben maradjon, egy hatodikra kellett bíznia magát, és tönkretett hírnevével kellett élnie. Abban az időben egy férfi nem beszélt nyilvánosan egy asszonnyal, egy zsidó egy samáriai asszonnyal pedig végképp nem. Jézus mégis megtette! Messiásként jelenti ki magát ennek az asszonynak. Ezt azelőtt még soha nem tette. Olyan hosszan beszélget vele az élet vizéről és az imádatról, mint senki mással semmilyen teológiai témáról. Időt szán rá. Megnyeri a szívét. Megérte Neki, a názáreti férfinak, *a sikári férfinak*.

Ő pedig, az Istennel való találkozás után minden félelemtől és szégyentől megszabadulva, az egész faluját evangelizálja. Sokan hisznek. Jézus és a tanítványok még két napig ott maradnak.

Később ezek a hívők Samáriában házi gyülekezetekben gyűlnek majd össze. És ő, az asszony, ezeken az összejöveteleken bizonyára beszélni fog Róla, a sikári férfiról, a Messiásáról és a Vele való egyedülálló találkozásáról. Továbbadja majd, amit Jézus az imádatról mondott neki. Mert az összegyűlt gyülekezet az a hely, ahol az Atyát imádják. Ez az asszony is egészen biztosan felemeli majd a hangját a gyülekezetben, hogy imádja Istent. Mert különben miért éppen neki, egy asszonynak magyarázta volna el az imádatot?

A hallgatási parancsot már ez az egy történet is ad absurdum vezeti.

6.2 Jézus lábánál – Márta és Mária

Elég ismert az a történet (Lk 10,38–42), amelyben Márta panaszkodik Jézusnak, hogy a nővére, Mária nem segít neki, amikor Jézusnak és a tanítványainak ételt készít. Mária inkább a tanítványokkal együtt Jézus lábához ül, hogy tanuljon Tőle. Jézus megvédi Máriát, és azt mondja, hogy erre egyenesen szükség van, és Mária a jó részt választotta, amely nem

vétetik el tőle. Mit jelent ez? Isten országában a nők is tanuljanak, mint a férfiak. A rabbiiskolákban szinte egyáltalán nem voltak nők. Jézus másként tesz. A férfi és a nő egyformán képes tanulni, és egyformán képes tanítani. Jézus itt is megtöri kora egyik szokását, amely nálunk már régen nem létezik. Pál később azt írja Timóteusnak (2Tim 2,2), hogy amit sok tanú jelenlétében hallott, azt bízza *emberekre – nőkre és férfiakra* –, akik alkalmasak lesznek arra, hogy másokat is tanítsanak. Ez éppen ezt a helyzetet adja vissza: Jézus olyan emberekre, tanítványnőkre és tanítványokra bízza a tanítást, akik ezáltal képessé válnak arra, hogy később másokat tanítsanak. **Ez nyilvánvalóan ellentmond a nőkre vonatkozó általános tanítási tilalomnak.**

A Jézussal való kapcsolatban a nem már nem játszik szerepet. Ő nem volt személyválogató (Mt 22,16). Ez nem azt jelenti, hogy a nemek semlegesítődnek, hanem azt, hogy Jézus mindkettőt egyformán és különbségtétel nélkül megbecsüli: **Aki csak cselekszi Isten akaratát, az az én fivérem és nővérem!** (Mk 3,33–35)

6.3 Mária Magdolna, az apostolok apostola

Így nevezi Mária Magdolnát a 3. században Római Hippolütosz egyházatya. Miért? Ő volt az első, akivel Jézus a feltámadása után találkozott. Talán mindenki másnál jobban szerette Őt. Jézus megszabadította őt a démoni megszállottság rabszolgaságából és nyomorúságából. Attól fogva követte Őt, más asszonyokkal együtt, akiket Ő meggyógyított (Lk 8,2–3). Ismerte a szívét. És csak neki, egy asszonynak jutott osztályrészül, hogy átélje azt az egyedülálló pillanatot a kertben. És nyilvánvalóan csak neki adatott meg, hogy olyan szavakat halljon Jézustól, amelyek felülmúlnak mindent, amit ember valaha hallott:

> *Hanem menj el az én testvéreimhez, és mondd meg nekik: Felmegyek az én Atyámhoz és a ti Atyátokhoz, az én Istenemhez és a ti Istenetekhez* (Jn 20,17).

Így lesz ő a küldött, a tanítványok apostolnője. Hozzá illő tiszteletbeli cím, még ha nem is hivatalos. Nem egy férfira, nem a tizenkettő egyikére bízzák ezt az üzenetet. Egy asszonyra bízzák, egy hűséges tanúra. **Vajon nem beszélt-e ő is újra meg újra erről a találkozásról az összejöveteleken?**

7 A menyasszony-gyülekezet és a nők szolgálata

Minden hívő, mindenki, aki Jézust vallja, férfiak és nők egyformán, együtt a Bárány menyasszonya.

A teremtéstörténetben félreérthetetlen, hogy Ádám és Éva Isten akarata szerint nem uralkodnak egymás felett, hanem egymással és egymás mellett teljesítik Isten teremtési megbízatását. Az egyiknek semmiféle előnye nincs a másikkal szemben, és egyik nemet sem korlátozzák. Így néz ki a házasság Isten terve szerint, és alapvetően így néz ki a két nem egymáshoz való viszonya az élet minden területén.

A bűneset tartósan összetörte ezt a képet: az egyensúly felborult, a férfi most – természetesen kivételektől eltekintve – uralkodni akar a nő felett. Csak a bűn által lesz a nő alárendelt. Sőt, leigázott, háttérbe szorított. A nyilvánosság a férfinak van fenntartva. A nő viszont kialakítja a maga stratégiáit, hogy helyzetéből a legjobbat hozza ki.

De hogyan van ez a gyülekezetben, hogyan Isten országában? Ott is folytatódjék az egyenlőtlenségnek, a feszültségnek és az egyoldalú alárendelődésnek ez a bűnös mintája? Pál és Péter leveleiben vannak olyan igék, amelyeket így lehet érteni, ha valaki így akarja érteni őket. De vessünk először egy pillantást Pálra.

7.1 Pál és munkatársnői

Két, talán három bibliai szöveg, ha felületesen értik, **nőgyűlölőnek** tünteti fel Pált. Ha azonban közelebbről megnézzük, inkább az ellenkezője igaz. Mint Jézus, az ő abszolút példaképe, forradalmian bánik a nőkkel, tudniillik a férfiakkal egyenjogúként. A **nők barátja** volt. Valóban nem tesz különbséget. Feltűnő az a természetesség, amellyel az Úrban való testvérnőkről ír. A fáradhatatlan apostol és misszionárius, Pál munkáját sok nő vette körül és szőtte át. Be voltak vonva a missziójába, és mint egy lánc szemei, nélkülözhetetlen munkatársak voltak. A nők nem a második sorban álló kisegítők voltak, hanem hűségükkel tűntek ki, és Pálhoz hasonlóan az Igét szolgálták. Sok ilyen nőt fel tudnánk sorolni, én háromra szorítkozom. A

Római levél 16. fejezetében 29 személy szerepel, közülük legalább 10 nő, akiknek a szolgálatát és odaadását Pál megbecsüli, jobban, mint a férfiakét. Ott kezdjük.

7.1.1 Fébé – diakónusnő, vezető és levélvivő

A Róm 16 köszöntéslistája Fébével kezdődik. Jó okkal. Ő az, akinek megvan a bizalma és az eszközei ahhoz, hogy Pál talán legfontosabb levelét Rómába vigye. Szokás volt, hogy a levélvivő nemcsak felolvasta a levelet, hanem a vele kapcsolatos kérdésekre is válaszolt. Fébé, akit Pál személyesen tanított, és akit bevezetett ebbe a levélbe, amelyet Korinthusban írt, képes volt elvégezni ezt a megbízatást. Felkereste a különböző római házi gyülekezeteket, hogy felolvassa a levelet, és megmagyarázza ott, ahol kérdések merültek fel.

Ő maga szolgáló, *diakónusnő* volt a Kenkhreában, Korinthus keleti kikötőjében levő házi gyülekezetben. Sőt, talán ennek a gyülekezetnek a vezetője is volt. Pál a német fordítások szerint *pártfogónak, segítségnek vagy támasznak* nevezi. A szó azonban tulajdonképpen *elöljárót* jelent (görögül: *prostatis*), és *vezető tisztségre utal, például ebben a házi gyülekezetben*. Nehéz elképzelni, hogy Pál ezt a megbízatást adja Fébének, akinek felelős tisztsége van a kenkhreai házi gyülekezetben, a nőknek pedig általában megtiltja a beszédet, a tanítást és a vezetést a gyülekezetben.

Másfelől nem akarunk túl sokat belelátni ezekbe a versekbe, de az sem jó, ha úgy magyarázzuk őket, mintha Fébé csak egyszerű postásszolgálatot végzett volna.

7.1.2 Egy példaadó házaspár: Priszka és Akvila

A legtöbbször említett *házaspár, Priszka és Akvila* talán Pál legrégebbi és legbizalmasabb munkatársai a misszióban. Bár házaspároknál mindig a férfit nevezték meg elsőként, az Újszövetség Priszkát, a feleséget, négyszer (a hat említésből) előbb nevezi meg. Miért? Mert ő járt elöl a szolgálatban, és ő vezetett. Talán mert tehetségesebb volt, mint a férje. Kettejük pedig csapattársként mégis egyenértékűen és egyenrangúan, egységben dolgozott együtt. Mindegyikük ismerte a másik erősségeit és gyengeségeit. Nőként Priszka stratégiailag is fontos volt, mert a nőket többnyire nők térítették meg, nem férfiak.

Mindketten, Priszkával az élen, tanították Apollóst (ApCsel 18,26). Maga Pál tanította őket, a közös sátorkészítés sok órája alatt kérdések és válaszok által képezte ki őket, így mindketten fel voltak készítve arra, hogy másokat tanítsanak.

Itt éppen Priszkát, egy asszonyt kell különösen megemlíteni. A férje támogatóan állt mögötte, a második sorban, anélkül azonban, hogy emiatt hierarchia jöhetett volna létre. Elképzelhetetlen, hogy Pál általános tanítási tilalmat rendelt volna el a nők számára, amikor éppen Priszka tanította Apollóst, és bizonyára sok mást is. Ez a házaspár minden házaspár számára példakép.

7.1.3 Júnia – a tekintélyes apostolnő

Pál egy másik misszionárius házaspárt is kitüntet: Andronikuszt és Júniát. Mindkettőjüket apostolnak nevezi (Róm 16,7). Az Újszövetség legkorábbi magyarázói, az egyházatyák, nagy tisztelettel beszélnek Júniáról. Aranyszájú Szent János (Johannes Chrysostomos, Kr. u. 344–407) ezt írja Júniáról: „Apostolnak lenni nagy dolog. De híresnek lenni az apostolok között – gondold meg, milyen nagy dicséret ez. Milyen nagy lehetett ennek az asszonynak a bölcsessége, hogy méltónak találták az apostol címre."

A férfiak uralta egyházi és gyülekezeti világ nehezen viseli, hogy Pál apostol egy asszonyt apostolnőnek nevez. Ezért vannak olyan fordítások, amelyek Júniából Júniászt csinálnak, vagyis férfinevet. Aminek nem szabad lennie, az nem is lehet. A kutatás azonban mára ismételten megerősítette, hogy női névről van szó.

Nyitott kérdés marad, milyen értelemben voltak ők ketten apostolok. Talán egy gyülekezet küldte ki őket. Talán gyülekezetalapító apostoli szolgálatot végeztek. Vagy abban az értelemben voltak apostolok, hogy azok közé tartoztak, akik látták a Feltámadottat, és most Palesztinán kívül munkálkodtak Isten országáért.

Itt is megismétlem magamat: **Egy apostolnő aligha tudná betartani a nőkre vonatkozó szólási, tanítási és vezetési tilalmat.** Az, hogy mindketten egy ideig Pállal együtt börtönben voltak, arra enged következtetni, hogy mindketten valószínűleg nyilvánosan is hirdették az evangéliumot.

8 Van-e hallgatási parancs a testvérnők számára?

Ha valaki ezt a hármat és más nőket is lát Pál környezetében, nem fog arra a gondolatra jutni, hogy a nőknek hallgatniuk kell az összegyűlt házi gyülekezetben, vagyis abban, amit ma istentiszteletnek nevezünk. Az Újszövetségben máshol sincs semmi jele annak, hogy így kellene lennie, vagy hogy így gyakorolták volna. **Eszünkbe sem jutna, hogy ilyesmi létezhet.**

Kivéve egy rövid szakaszt, amelyet így kell érteni. Erről a szövegről van szó az 1Kor 14,34–35-ben (a német Elberfelder-biblia alapján fordítva):

> *Az asszonyok hallgassanak a gyülekezetekben, mert nincs megengedve nekik, hogy szóljanak, hanem rendeljék alá magukat, ahogyan a törvény is mondja.*
>
> *Ha pedig tanulni akarnak valamit, otthon kérdezzék meg a saját férjüket, mert szégyen az asszonynak a gyülekezetben szólni.*

Ezt az Úr közvetlen és egyértelmű parancsaként is lehetne érteni. Ehhez azonban megalapozott kétségek fűződnek. Nem egy emancipációs vagy feminista beállítottság miatt, hanem magából az Írásból fakadóan.

A 11,5-ben Pál olyan asszonyokról beszél, akik imádkoznak és prófétálnak (összhangban a *Jóel 2,28; ApCsel 2,17* igéivel). Hol teszik ezt? Az egyik vélemény szerint az összejövetelen, a másik szerint csak az összejövetelen kívül, ahogyan a 14. fejezet 34–35. verse ezt látszik megerősíteni. Pálnál azonban az imádkozás és a prófétálás **mindenekelőtt** az összejövetelen történik. *Így írja le ezt a 14. fejezetben. Ott Pál számára magától értetődő, hogy a nők is részt vesznek benne.* Többször is így fejezi ki magát.

- 5. vers: Szeretném, ha *mindnyájan* nyelveken szólnátok, de még inkább, ha prófétálnátok!
- 12. vers: igyekezzetek, hogy *ti (mindnyájan)* bővölködjetek a gyülekezet épülésére.
- 23. vers: Ha tehát *az egész gyülekezet* egy helyre gyűlik össze, és *mindnyájan* nyelveken szólnak …

- 26. vers: Mi a teendő tehát, fivérek? Amikor *ti* összejöttök, *mindegyikőtöknek* van zsoltára, van *tanítása*, van kijelentése, van nyelve, van magyarázata; minden az épülésre legyen.

A fivéreken (görögül: *adelphoi*) a testvéreket, vagyis a fivéreket **és** a nővéreket kell érteni, mint sok más versben is, amelyeket nem korlátozhatunk csak férfiakra (az első korinthusi levélben 27-szer fordul elő ez a szó, és szinte mindig fivéreket **és** nővéreket jelent).

- 31. vers: Mert *egymás után mindnyájan* prófétálhattok, hogy mindenki tanuljon, és mindenki vigasztalást nyerjen.

Minden keresztény számára, akinek a Biblia Isten Igéje, ki van zárva, hogy a bibliai szövegen belül ellentmondások legyenek. A 34–35. vers azonban a legtöbb olvasónak idegen testnek tűnik a szövegben. Ennek először is semmi köze a bibliakritikához vagy a helytelen beállítottsághoz, hanem a józan észhez, amely itt joggal érzékel ellentmondást.

Hogyan oldhatjuk fel ezt az ellentmondást? *Tekintettel ezekre a versekre, ahol a nők imádkoznak és prófétálnak, sőt mindenkit erre szólítanak fel, valamint a nők Pálnál leírt szolgálataira, lehetetlen, hogy egyetemes és időtlen hallgatási parancsról legyen szó.* Más szóval: ennek a szövegnek egy másik magyarázatára van szükség, amely elfogadható és nem ellentmondásos értelmet ad. Nagyon sok magyarázat, vagy inkább magyarázati kísérlet létezik, mivel a legtöbb írásmagyarázó felismerte az ellentmondást. Ezek közül néhányat itt megemlítek, hogy aztán egy másik megoldást javasoljak.

8.1 A prófétálások megítélése

Ha a korinthusi asszonyoknak otthon kell megkérdezniük a férjüket, ez azt jelenti, hogy kérdéseik voltak, és valószínűleg nem kaptak alapos tanítást. Hiányzott a tudásuk. Eszerint vagy túl gyakran kérdeztek közbe a gyülekezeti összejöveteleken, vagy olyan hozzászólásokat tettek, amelyek éppen nem voltak bölcsek, ráadásul olyan módon, amely az ellentéte volt annak, amit Pál itt *alárendelődésnek* nevez. Ezzel zavarták az összejövetelt, és rendetlenség támadt, amely nem illik a békesség Istenéhez. *Tehát nem arról volna szó, hogy mondanak-e valamit, hanem arról, hogy hogyan és mit mondtak.*

Jelentheti azt is, hogy a nőket kizárták férjük vagy a férfiak prófétai kijelentéseinek megítéléséből (29. v.), mivel az akkori kultúrában szégyen volt, ha a feleségek nyilvános bírálattal megszégyenítették a férjüket.

8.2 A 34. és 35. vers idézet?

Lehetséges, hogy Pál itt néhány korinthusit idéz, hogy megcáfolja őket. Ezek akkor nem Pál szavai volnának. Általánosan elfogadott, hogy Pál az első korinthusi levélben több helyen is idéz – akár szabadon, akár szó szerint – egy levélből: 6,12–13; 7,1; 8,1.4; 10,23; 15,12. Nem minden idézetet neveznek meg mindig idézetként, hanem az összefüggésből vezetik le, hogy idézetről van-e szó. Pált szóban vagy egy levélben tájékoztatták arról, hogy Korinthusban voltak férfiak, akik ilyen hallgatási parancsot követeltek a nők számára. *Ilyen hallgatási követelmények léteztek a görögök és a rómaiak akkori kultúrájában.*

A törvényre való hivatkozás furcsa, mert a mózesi törvényben sem hallgatási parancs, sem alárendelődési parancs nincs. *Az Ószövetségben semmit sem találunk a nők alárendelődéséről és hallgatásáról, a teremtéstörténetben sem.* Éppen Pál dolgozza ki világosan, hogy a mózesi törvény a keresztények számára már nem életszabály, és végképp nem mérvadó az istentisztelet alakítására nézve. Ezért itt egy zsidó, görög vagy római magyarázat vagy szabály lehet szóban, amelyre egyesek hivatkoztak, nem pedig az isteni törvény, sem Krisztus törvénye. Ez alátámasztja azt a nézetet, hogy itt idézetről van szó.

Ha idézetről van szó, akkor Pál a 36. versben határozottan, szinte felháborodva reagál erre a tarthatatlan követelésre. Németül és a bibliafordításokban ez nem így látszik. Reakcióját így lehet visszaadni: „Micsoda?" Vagy: „Képtelenség!" Vagy: „Semmiképpen" ne hallgassanak a nők a gyülekezetben. *Pál erőteljes közbevetése és ellentmondása volna ez.*

8.3 A 34. és 35. vers későbbi betoldás?

A versek idegenül hangzanak, és olyan tartalmuk van, amilyet Pálnál máshol nem találunk. Időközben a régi szövegtanúk világos jelekkel szolgálnak arra, hogy ezek a versek a másolók betoldásai.

Ha csak belső kétségeink volnának, vagyis ellentmondásos vagy nehezen érthető kijelentések, akkor még mindig tisztázásra kellene várnunk. Most azonban vannak kéziratos leletek, amelyek ezt látszanak megerősíteni.

Az első megalapozott gyanút az a tény ébreszti, hogy ez a két vers a kéziratokban több ízben is különböző helyen áll. Egyszer ott, ahol nálunk szokásosan áll, vagyis a 33. vers után. **Más kéziratokban azonban a 40. vers után állnak.** A legegyszerűbb magyarázat ez: valaki egy kódexben a lapszélre írta őket. A következő másoló ezt a széljegyzetet átvitte a főszövegbe, és ő döntötte el, hogy melyik helyre. Ha ez mindig ugyanaz a hely lett volna, semmi sem tűnt volna fel.

Ezt a kezdeti gyanút megerősíti egy felfedezés a fontos, 4. századi **Codex Vaticanusban**. Ez az Újszövetség egyik legfontosabb nagy kézirata. Ebben a szövegben valóban későbbi betoldásként vannak megjelölve ezek és néhány más vers.

A 6. századi Codex Fuldensisben is megvan mindkét olvasat, és azt, amelyikben a 34. és 35. vers **nincs** benne, javításként értelmezik.

A két kódex (kézirat) alapjául szolgáló példányokban tehát nem voltak benne ezek a versek!

Akkor viszont nem is Páltól származnak. Mivel nem Pál írta őket, nem is ihletettek, és egyszerűen tévesek. Mint a hamis mag, amelyet a jó közé vetettek, és máig nő. Ha megnézzük e két vers hatásait, hogy mit okoztak a nőknek, és hogy ezek a szavak mennyi könnyet, viszályt és szakadást hoztak, egészen érthető az a gyanú, amelyet ez a tétel megfogalmaz.

Ha ezek a versek kimaradnak, az 1Kor 14 utolsó szakasza ismét összefüggővé válik, és világos gondolatmenetet ad.

Azok a nők, akik szó szerint veszik a hallgatási parancsot, nem énekelhetnének együtt dicséretet (14,15), és nem mondhatnák az ámen sem (14,16). Ezt azonban ott is megteszik, ahol a hallgatási parancsot így értik. Ez következetlen, és megmutatja, hogyan mondana ellent önmagának még Pál is *ennél az értelmezésnél*. A zsidók zsinagógájában lehetett így, de a Feltámadott gyülekezeteiben nem.

Tragikusnak tartom, hogy férfiak Pálnak ezzel az igéjével, tekintet nélkül a fejezet, a levél és az Újszövetség összefüggésére, ezt az értelmezést választott

ák *a nők kárára*, és ezzel minden nőt hallgatásra köteleztek. *Ezzel sok lelki gazdagságtól fosztják meg az összejöveteleket, ha ugyan nem az Úr hangjától*. Hiszen a testvérnőkben is ott van Isten Lelke és a Lélek ajándékai. Lehetséges, hogy a legfontosabb összejövetelen Krisztus testének fele hallgatni kénytelen? Vagy hogy a Lélek csak férfiak által munkálkodik?

Azt tanultam, hogy mindig vessem össze az Írást az Írással, és keressek párhuzamos szövegeket, amelyek alátámasztanak és megerősítenek egy értelmezést. Van-e más szöveg, amely hallgatási parancsot tartalmaz a nők számára, közvetve feltételezi vagy előírja? Nincs.

Összességében csak olyan kijelentések vannak, amelyek közvetlenül vagy közvetve a nők részvételét jelzik, és arra engednek következtetni. *A hallgatási parancs egyetlen szöveg. Ráadásul szokatlan, úgyhogy vagy egy nem helyénvaló beszédre utal, amelyet ezért tiltanak meg, vagy nem Páltól való, mint meg nem engedett betoldás vagy mint idézet. Akkor nem apostoli utasítás volna, hanem éppen az ellenkezője.*

Hogyan jut eszébe valakinek ilyen szűkös bizonyítékok alapján a testvérnők kárára dönteni, és egész életükre megtiltani nekik a szólást a keresztények legfontosabb összejövetelén? És ugyanakkor rendkívül indulatosan és izgatottan reagálni, amikor szóba hozzák velük ezt a témát? Megkérhetem-e őszintén azokat a férfiakat, akik ehhez ragaszkodnak, hogy egyszer képzeljék magukat a nők helyzetébe? Vagyis hogy egy ilyen messzemenő, szigorú és megmagyarázhatatlan, sőt ellentmondásos rendelkezést mindössze két mondat alapján fogadjanak el az Úr parancsaként? Az Úr parancsai érthetők, nem idegenszerűek és nem kétségesek; az épülést és a javunkat szolgálják, nem pedig az egyik nem leértékelését.

Nem kerülhetem meg a kérdést: **Kinek áll leginkább érdekében, hogy Éva leányai hallgassanak, és betapasszák a szájukat? Az ősi kígyónak, amely már a kertben megtámadta az asszonyt. Isten azonban az asszony oldalára áll: az ő magva a kígyó fejére tapos.**

Akik amellett vannak, hogy a testvérnők az istentiszteleten igei és énekes hozzászólással, prédikációval vagy bizonyságtétellel részt vegyenek, azokat néha feminizmussal vagy világiassággal vádolják. Erre ezt kell felelnem: arra a nagyon valószínű esetre, ha ez a két vers egy világi törvényt ad vissza,

amely ki akarja zárni a nőket a nyilvánosságból, és így megkülönbözteti őket – ki a világias ebben a kérdésben?

Ha a nők még ma is hallgatnak a gyülekezetekben az első vagy második század egy világi parancsa miatt, amely csalárd módon került be a Bibliába, akkor ez tragikus botrány!

9 Van-e tanítási tilalom a testvérnők számára?

Ha látjuk, hogyan bánt Pál és Jézus a nőkkel, nem jutna eszünkbe, hogy a nők ne taníthatnának. Ők is azok közé tartoznak, akik az istentiszteleten tanítást mondhatnak (1Kor 14,26), akik tanítanak, ahogyan Priszka tanította Apollóst (ApCsel 18,26), vagy akiknek jóra tanítóknak kell lenniük (Tit 2,3). A férfiakhoz hasonlóan ők is azok közé az *emberek* közé tartoznak, akik továbbadják, amit megtanultak, azzal, hogy ők is másokat tanítanak (2Tim 2,2). A tanítás lelki ajándéka sem korlátozódik a férfiakra (Róm 12,7).

Jézus azt akarja, hogy a nők ugyanúgy tanítsanak, mint a férfiak: (Mt 28,19–20) menjetek el tehát, tegyetek tanítvánnyá minden népet, megkeresztelve őket az Atya, a Fiú és a Szentlélek nevében, **és tanítsátok őket, hogy megtartsák mindazt, amit én parancsoltam nektek.**

Ám ahogyan a szólási tilalomnál, itt is csak **egyetlenegy** igehely van, amelyet pontosan úgy értenek, hogy a nők ne tanítsanak, és ne is vezessenek, illetve ne gyakoroljanak tekintélyt. Eltérő vélemények vannak arról, hogy ezekben a versekben csak az istentiszteletről van-e szó, vagy az élet minden területe beletartozik. Egy istentiszteleti hallgatási parancs ebben a tekintetben a legtöbb kérdést tisztázta volna: aki nem szólhat, az ott tanítani sem tud.

Az első Timóteus-levél említett szakasza egy efézusi történelmi és problémás helyzetre vonatkozik, amelyet nem ismerünk pontosan. Csak ez a levél van a kezünkben, vagyis a történetnek csak az egyik oldala. Erre tekintettel kell lennünk, mielőtt a nem tudásból vagy a hallgatásból következtetéseket vonunk le, és ezeket minden időkre kötelező parancsként adjuk ki. Ennyiben a levél nem nekünk íródott, hanem értünk. A címzettek viszont a maguk helyzetében mindent értettek. Az egész szakaszt, a 8–15. verset kellene megvizsgálni, mi a 11–14. versre szorítkozunk. E fejezet végén az egész szakasz értelem szerinti átírása következik.

> [1Tim 2,11–14, a német Elberfelder-biblia alapján fordítva] *Az asszony csendességben tanuljon, teljes alárendelődéssel. De nem engedem meg az asszonynak, hogy tanítson, sem hogy a férfin uralkodjék, hanem legyen csendességben; mert Ádám formáltatott meg először, azután Éva; és nem Ádám tévesztetett meg, hanem az asszony tévesztetett meg, és esett törvényszegésbe.*

Az a mondat, hogy az asszony tanuljon, az egyetlen felszólító mondat ebben a szakaszban, és ráadásul forradalmi. A műveltség a legtöbb nő számára nem volt elérhető, és nem is volt kívánatos. Itt van ezeknek az utasításoknak az egyik kulcsa. Az asszony – és itt csak egy bizonyos asszonyra („egy" asszonyra) vagy asszonyok egy csoportjára lehet gondolni – fogékonyan tanuljon. Hogy ne tanítson féltudással vagy tévtanításokkal, amelyeket az első Timóteus-levél többször is említ, uralkodó magatartással, és ne akarja kioktatni a férjét.

Az „uralkodni" szó itt sem lelki vezetést, sem tanítói tekintélyt nem jelent. Ez a görög szó az Újszövetségben csak egyetlenegyszer fordul elő, és az akkori köznyelvben valami negatívat jelentett. Pál más szavakat használ a felhatalmazásra vagy a tekintélyre. Így a Timóteushoz írt levélben egy kisiklást ír le, negatív és fenyegető, sőt erőszakos viselkedést. Ugyanezt a férfiaknak is megtiltaná. Itt azonban konkrétan a nők problémájáról volt szó. **A tanítás és az uralkodás** nem szándékos, hanem helytelen kombináció, amelyről nem is tudjuk pontosan, mit jelenthet. Mert hogy pontosan mi volt az említett probléma, azt ezekből a szavakból csak megpróbálhatjuk rekonstruálni. **A tanítás tekintélye az egészséges tanítás tanításából, a tanítás ajándékából, valamint a gyülekezet és vezetőinek egyetértéséből és támogatásából fakad.**

Pontosabb fordításban így hangzik: *Most nem engedem meg az asszonynak* … Ezzel ez a szöveg egy helyi helyzethez szól, amely jóra fordulhatott, ha az asszony elvégezte a házi feladatát. Éppen ezeknek a helyreigazításoknak a sürgetése az oka az egész levélnek, amely több konkrét személyről és tévtanításról is szól (1Tim 1,3–6; 1,19–20; 4,1–10; 5,13–16; 6,3–10; 6,20–21).

Pál most röviden felidézi Ádám és Éva történetét. Hasonlatként és példaként. Nem azért, hogy Ádám elsőbbségét írja le. Vagy Éva és ezzel minden nő nagyobb gyengeségét vagy kísérthetőségét, mint a tanítási tilalom okát. Az a tény, hogy Ádám teremtetett először, nem alapozza meg vezető szerepét, és ezzel egy bűneset előtti teremtési rendet, hanem Pál egyszerűen a tényleges sorrendet adja vissza. Más szóval: Pál nem azt mondja, hogy a nők nem taníthatnak, mert Ádám teremtetett először. A „mert" szócska az eredeti szövegben *néha, de nem mindig* egy indoklás kezdete; itt, mint más helyeken is, egyszerűen egy ószövetségi hasonlat és kép bevezetése.

Csak a címzettek tudták pontosan, miért hozza fel Pál ebben az összefüggésben Ádámot és Évát. A következő magyarázatokat tartjuk lehetségesnek és érthetőnek, anélkül hogy messzemenő következtetéseket vonnánk le belőlük:

Az Efézusban terjedő gnosztikus tanításokban a bibliai teremtéstörténetet pogány elemekkel keverték, különösen a gnózissal (6,20). Ezek Évát emelték ki mint az elsőt és mint azt a női erőt, amely a lelket Ádámba lehelte. Talán ez az említés, a sorrend hangsúlyozásával, helyreigazításul szolgált. Az Artemisz-kultusz, amely Efézus városi életét meghatározta, a hozzá tartozó mítoszokkal, tanításokkal és gyakorlatokkal együtt bizonyára szerepet játszott. A gyülekezet számára ez fenyegetést jelentett. Itt ugyan nem említi, de az Ap-Csel 19-ben élénk benyomást kapunk róla. Pál pontosan ismerte a veszélyeket, elég sokáig volt Efézusban.

Éva nemcsak Ádám után, hanem Ádámból és Ádámért teremtetett, hogy segítő, vele egyenrangú társa legyen, aki mindenben osztozott vele. Amikor a kígyó odalép hozzá, megtévesztik, mert látszólag egyedül akart helytállni ebben a helyzetben. Ebben az egzisztenciális veszélyben nem fordul a társához, hogy együtt nézzenek szembe ezzel a kihívással. Így az efézusi asszonyok, és végső soron minden asszony, ne hagyják figyelmen kívül a társukat, hanem vele együtt cselekedjenek, és ha szükséges, tanuljanak tőle.

Ádám még Éva megteremtése előtt kapta meg a tiltott gyümölcsre vonatkozó parancsot. Ebben az értelemben Évának a férjétől kellett hallania. Éva talán azért tévesztetett meg, mert nem figyelt elég jól. Ez figyelmeztetés volt néhány efézusi asszony számára, hogy tanuljanak, és legyenek megalapozva az evangéliumnak és a mi Urunk Jézus Krisztusnak a tanításában. **Csak akkor taníthatnak majd, a férfiakat is.** Ádám nem tévesztetett meg, ő első kézből, közvetlenül Istentől ismerte a parancsot, és teljes tudatában vétkezett. Bűne, ahogyan Mózes első könyvében láttuk, nem elcsábítás volt, hanem nyitott szemmel elkövetett vétek, vagyis teljes tudással és beleegyezéssel.

Mivel Pál levele a tévtanítás elleni harcot célozza (1,3-tól), miért olvassák a 2,12-t úgy, hogy az a nőknek a helyes tanítást tiltja, és nem úgy, hogy a nőknek a tévtanítást tiltja?

Tévedéseket tanítani, ráadásul nem helyénvaló módon – ez egy vagy akár több efézusi asszony konkrét problémája volt. Világos azonban, hogy a

férfiak sem tehetik ugyanezt. Mindazok, akik megtanulták az igazságot, szolgáló lelkülettel tanítsanak másokat.

Következik az 1Tim 2,8–15 *magyarázó átírása*. Így adnám vissza röviden ezt a nehéz szöveget:

Kedves Timóteus, hogy úrrá legyünk azokon a problémákon, amelyek Efézusban néhány férfival és néhány asszonnyal és tévtanításaikkal vannak, a következőnek kell történnie: a férfiak kezdjenek el imádkozni. Mindenütt, ahol találkoznak. Nyilvánosan is. Ahelyett, hogy mítoszokon és tévtanításokon vitatkoznának. A harag és a civakodás akadályozza az imádságot. A közös imádság nyugodt és békés élethez és együttéléshez vezet. Felemelt, nyitott és befogadó kézzel, amely tiszta a viszálytól és az erőszaktól, imádják együtt Üdvözítő Istenünket, és járjanak közben minden emberért Isten trónja előtt.

Természetesen az asszonyok is imádkozzanak, ugyanúgy, mint a férfiak. Emellett fontos, hogy az asszonyok – elsősorban a gazdag asszonyokra gondolok – szerényen jelenjenek meg, bárhol lépnek fel, és bárhol látják őket. Ékességük, amely a férfiak és az asszonyok figyelmét is magukra irányítja, hogy túltegyenek egymáson, ne költséges és feltűnő hajviseletben álljon, se arany- és gyöngyékszerekben, se drága és különleges ruházatban. Azoknak az asszonyoknak, akik a Messiást követik, nincs szükségük arra, hogy így tűnjenek fel, vagy így gyakoroljanak befolyást és uralmat. Van értékesebb ékesség és befolyás, amelyet minden ember megbecsül: a jó cselekedetek.

Az asszony tanulja meg, mi az evangélium igazsága. Tanulni vágyón, figyelmesen és tudásra szomjasan. A saját házában. Különösen ezek közül az asszonyok közül némelyeknek most nem engedem meg, hogy mindezeket a hamis mítoszokat és tanításokat továbbadják. Ne emelkedjenek a férjük fölé, ne uralkodjanak rajta önkényesen, és ne oktassák ki. Hallgassák meg, amikor a férjük vagy a gyülekezet férfiai elmagyarázzák nekik az egészséges tanítást. Mert szükségük van rá, mivel hiányzik a megfelelő ismeretük, és ez a tudatlanság nagy kárt okoz, amikor mítoszokat terjesztenek a házakban.

Ádám és Éva teremtése éppen a megfelelő példa erre. Ádám teremtetett először, és neki kellett Évát tanítania. Ő nem tévesztetett meg. Éva viszont megtévesztetett, és rászedték. A kísértésben nem fordult a társához. Ha az asszonyok nem tanulnak készségesen, úgy járnak, mint Éva: megtévesztik őket, és

másoknak is csapdává lesznek. Ha egyes efézusi asszonyok nem tanulnak a férjüktől, ugyanígy fog történni. Csak ha már megtanulták, taníthatnak másokat is, a férfiakat is.

És ezek az asszonyok tudják meg, hogy a gyermekszülésben megőriztetnek. Éva elcsábítása és a szülés nagy kockázatai ellenére. Csak Isten, a mi Üdvözítőnk ment meg, nem pedig Efézus emberkéz alkotta védőistennője, Artemisz. Ezért a hitre, a szeretetre és a szentségre összpontosítsanak. Együtt, házaspárként, akik Ádámhoz és Évához hasonlóan egy test. Az asszonyok ne féljenek gyermeket vállalni. Senki se tiltsa meg nekik a házasságot. A férfiak pedig uralkodjanak magukon szexuálisan, és gondolják meg, hogy a túl sok várandósság veszélyt jelent a feleségükre.

10 Egyetemes papság

A paradicsomkertben Ádám és Éva, a bűneset előtti ártatlanságban, *királyok*, akik uralkodnak, és *papok*, akik Isten jelenlétében élnek. Vele és Érte. A *művelés* és az *őrzés* olyan szavak, amelyeket később a papi szolgálatra használtak (1Móz 2,15).

Az Éden paradicsomkertje a templom szentek szentjének képe. Az új és jobb Éden, vagyis az új föld, globális, az egész világra kiterjedő szentek szentje lesz. Az egész föld paradicsomkert lesz. Ezért az új Jeruzsálem, az új teremtés képe, óriási kocka alakú (Jel 21). Ez ugyanaz az alak, mint a templom szentek szentjéé. Az új földet nők és férfiak, királyok és királynők, papok és papnők népesítik be.

Lesz-e ott hierarchia a férfi és a nő viszonyában? Egyesek szerint nem, mert az az új teremtés. A hierarchia csak a régi, bűnbe esett teremtésre érvényes. Csakhogy a gyülekezetben az új teremtés már elkezdődött. Ott ez a jövő már most láthatóvá válik az egymás közötti viselkedésben. Miért volna akkor a gyülekezetben még mindig olyan hierarchia, amelyet Isten nem akar? **Jézus gyülekezetében egyedül a kölcsönös és önkéntes alárendelődés számít.**

A reformáció újra napvilágra hozta az egyetemes papság igazságát. Az egyházi gyakorlatban azonban ez nem vagy alig tükröződött. Senki, még a katolikus egyház sem vonja kétségbe a hívők egyetemes papságát. A kérdés az, mit jelent ez az igazság gyakorlatilag a gyülekezeti életben. Már az is elég ok kellene, hogy legyen arra, hogy mindkét nemnek ugyanaz a szerepe vagy ugyanazok a szolgálatai lehessenek az istentiszteleten, hogy minden hívő, nő és férfi, pap. Távolról sem így van. Az egyetemes papságot egyrészt személyesen élik meg. Az imádság és az Istennel való közösség személyes, egyéni áldás. A papság és a vele járó áldozati szolgálat mintája az Ószövetségből származik, ahol a pap vezette az istentiszteletet, és ő mutatta be az áldozatot. **Ezért kézenfekvő, hogy az egyetemes papságnál a hívők összejövetelére is gondoljunk, akik imádókként együtt lépnek be a mennyei szentélybe.** És együtt mutatnak be lelki dicsőítő áldozatokat az Úr asztalánál, a lelki oltárnál. Lehetnek-e, szabad-e ott különbségeket tenni a nemek között? **Isten Igéje**

az új szövetségben nem tesz ilyen különbségeket. Akkor nekünk sem kellene tennünk.

Az ó szövetségben csak férfiak voltak papok. De nem minden férfi lehetett pap vagy lévita. Lévitának kellett születni, papnak pedig Áron családjából kellett származni. És ráadásul kultikusan tisztának kellett lenni, és testileg nem lehetett fogyatékos.

Mellékesen megjegyzem, hogy a pap munkája, akárcsak egy mészárosé, erőszakos és megerőltető volt. Az állatok feldarabolása a Közel-Kelet hőségében izzasztó munka volt, amelyet jobb volt férfiakra bízni, akik egyszerűen átlagosan erősebbek a nőknél. Az istentiszteleti papi munkának ez a fajtája ma már nem létezik.

Arra is figyelnünk kellene, hogy egy különleges (férfi) lévitai papság kialakulása maga is Izrael kudarcának a jele, mivel csak azután jön létre, hogy a népet az aranyborjú bálványimádásra csábította (2Móz 32), amely ellen csak a léviták lázadnak fel (26–29. v.). **Isten eredeti szándéka népével az volt, hogy mindnyájan „papok királysága" legyenek (2Móz 19,6) – ez a látomás most Krisztusban és Krisztus által valósul meg (Jel 1,6; Zsid 13,15). Isten célja megvalósult: a nők és a férfiak most Isten papjai.**

Életünk, nemcsak a férfiaké, hanem a férfiaké és a nőké egyaránt, legyen élő áldozat Isten számára – az egész élet papi szolgálat (Róm 12,1–2).

11 Lehetnek-e a testvérnők presbiterek?

Ha nincs általános hallgatási parancs és nincs általános tanítási tilalom a testvérnők számára, lehetnek-e akkor presbiterek?

Némely gyülekezetnek hivatalos presbiterei vannak, és a gyülekezet minden tagja tudja, ki az. Vannak gyülekezetek, amelyek csak a presbiterek szolgálatáról beszélnek, ami alapvetően nem jelent különbséget abban, hogy miből áll a tevékenységük: tanításból, a nyáj oltalmazásából és vezetéséből, gondoskodásból, felügyeletből, lelkigondozásból.

Mindenki a maga korának gyermeke, hacsak nem él teljesen elszigetelten. Az idők változnak, néha jó irányba. Mit akarok ezzel mondani? Azt, hogy az Újszövetség levelei olyan korban íródtak, amikor a patriarchátus volt a társadalom alaprendje. A nőt kevésbé alkalmasnak és alacsonyabb rendűnek tartották a férfinál, ezért nem volt jelen a nyilvánosságban. A nőknek nem volt szavazati joguk. Éppen ez a megkülönböztetés – akár kis, akár nagy mértékben – az, ami a bűneset által következett be.

Láttuk, **hogy Jézus és Pál nem igazodott a korszellemhez, hanem megadta a nőknek azt a méltóságot, amely Isten képének hordozóiként megilleti őket.** Az apostolok és munkatársaik mégis, amennyire tudjuk, valószínűleg csak férfi presbitereket iktattak be. Ez nagyon is érthető. **Abból kellett kiindulniuk, ami adott volt, abból, ahol az emberek a kultúrájukban éltek, és nem abból, ahol szerették volna látni őket.** Ez azonban nem jelenti azt, hogy mindig így kell, illetve így kellene maradnia. A korinthusi Fébé (Róm 16,1) csak egy kivétel, amely már Pál idejében is lehetséges volt. A vezetés önmagában nem férfiügy. Sőt, vannak nagyszabású tanulmányok, amelyek kimutatják, hogy a nők a jobb vezetők. Ezt nem tudom megítélni, de alapvetően világossá teszi, hogy a nőknél semmiféle mentális vagy intellektuális korlát nincs.

De mit mond az Újszövetség? Fontos utalás van erre a kérdésre az 1Tim 3,1-ben, amelyet szinte észre sem vesznek:

> *Igaz beszéd ez: Ha* valaki *felügyelői szolgálatra vágyik, szép munkára vágyik.*

Ez a vers közvetlenül annak a szakasznak a végén áll, amelyben egy asszony helytelen tanításáról és uralkodásáról volt szó. **Ez a vers nem új szakaszt kezd, hanem a 2,8–15 lezárása.** Szakaszok, versszámok és alcímek az eredeti iratokban nem voltak. *A 3. fejezet 1. verse a 2,11–15 asszonyára vagy asszonyaira vonatkozik.* Éppen nem az áll ott: ha egy férfi törekszik ilyen szolgálatra. Ugyanúgy jelentheti azt is: ha egy asszony vagy asszonyok vágynak ilyen szolgálatra. **A „valaki" szó semleges, sem nem hímnemű, sem nem nőnemű.**

Pál azt akarta, hogy az asszonyok, mielőtt másokat tanítanak, előbb maguk tanuljanak. És akkor se ragadják magukhoz uralkodó módon a tanítói illetékességet, amikor már tanultak. Akkor léphettek be ebbe a felügyelői vagy presbiteri szolgálatba, vagy kaphattak rá elhívást. A szükséges érettséggel és rátermettséggel nyitva állt előttük ez a szolgálat (nem csak akkor, ha nem voltak férfiak). Pál itt megnyitja az ajtót a nők előtt, és már régen ismert ilyen asszonyokat munkatársnőiként.

Ezután következnek a szükséges alkalmassági feltételek. Ezekből kiderül, hogy természetesen férfiak is végezzék ezt a szolgálatot. A férfiaknak csak egy feleségük legyen. Azokra az asszonyokra, akik presbiterek akartak lenni, ugyanez volt érvényes**. A névmások a felsorolás kezdetétől fogva semlegesek. Az „egy feleségű férfi" akkoriban a házastársi hűség, egyúttal az egynejűség kifejezése volt, nem pedig annak a követelménye, hogy csak férfiak lehetnek presbiterek.**

Abban az időben a férfiak mint *pater familias* álltak a ház élén. Ebben jónak lenni volt az egyik alkalmassági feltétel, amely ugyanígy illhetett a nőkre is (1Tim 5,14 – a háztartás vezetése). Pál a leveleiben mindezeket a tulajdonságokat a nőktől is megköveteli. Sem ezek az alkalmassági feltételek, sem maga a felügyelői szolgálat nem tisztán férfiügy.

A nők is vágyhatnak erre a szép munkára!

A diakónusi szolgálatról kevesebb a vita: a 11. vers azt mutatja, hogy nők is legyenek diakónusnők.

Ha a nőket kizárjuk a gyülekezet vezetéséből, önmagunknak ártunk (Ef 5,29). Sajnos a testvérnők kizárása a vezetői körökből és a „testvérórákról" ahhoz is

vezetett, hogy gyakran kevéssé vagy egyáltalán nem alkalmas férfiak kerültek gyülekezetek vezetésébe. Az ebből eredő kárt itt nem kell leírni.

A Szentlélek férfiaknak és nőknek egyaránt adja a vezetés és az elöljárás ajándékát (1Kor 12,28; Róm 12,8). Kezdjünk el ilyen asszonyok után nézni, támogassuk őket, és hívjuk meg őket ilyen szolgálatokra. Az első, egyszerű lépés az lehetne, hogy a vezetői megbeszéléseket a férfi vezetők feleségeivel együtt tartjuk.

Ha Péter és Pál azon a véleményen van, hogy a gyülekezet vezetése csak a férfiaknak van fenntartva, akkor miért szól a vezetés ajándékairól szóló tanításuk férfiakhoz és nőkhöz egyaránt, anélkül hogy ezt a korlátozást világossá tennék? A lelki ajándékokról szóló tanítások azt mutatják, hogy az új szövetségben a gyülekezet vezetését illetően nincs különbség férfiak és nők között.

Ennek az sem mond ellent, hogy Jézus tizenkét apostolt választott ki új mozgalma alapító apostolaivá. Igen, mindnyájan zsidók, szabadok és férfiak voltak. **De egy átmeneti időben nevezte ki őket, az új szövetség megkötése előtt. A tizenkét pátriárkára utalva Isten népének helyreállítását jelképezték mint Jézus követői.**

Vitathatatlan, hogy pünkösd után, a Lélek korszakában a későbbi gyülekezetvezetők lehettek nem zsidók vagy rabszolgák is. Az, hogy a tizenkettő zsidó és szabad volt, nem érv az ilyen vezetők ellen. Ugyanígy a tizenkét apostol férfi volta sem érv az ellen, hogy a későbbi vezetők nők is lehessenek.

Ha az apostoloknak fontos lett volna, hogy a nőknek semmi keresnivalójuk a vezetői szolgálatban, akkor ezt megmondták volna. A nők kizárására azonban sehol még csak utalás sincs.

Végül még arról az ellenvetésről, hogy mindez „egyenlősdi", és a férfi és a nő teremtésbeli különbségeinek eltörlése. Ennek határozottan ellentmondok, mert Ádám mellé nem egy második Ádámot állított Isten, hanem egy Évát. Neki az van meg, ami Ádámnak nincs. Együtt kölcsönösen kiegészítik egymást, hierarchikus vagy helyzetbeli alá- vagy fölérendeltség nélkül.

A férfi és a nő közötti különbségek félreismerhetetlenek és szembetűnők. Az egalitárius szó, vagyis a férfi és a nő egyenlősége, nem sokat segít ebben a vitában. Itt nem arról van szó, mi teszi a férfit férfivá a nővel szemben, és fordítva, hanem arról, hogy kizárjunk egy nem bibliai rangkülönbséget,

amellyel korlátozzák vagy éppen megakadályozzák a nő munkálkodását a gyülekezetben. **A nők munkálkodásának beszűkítése végső soron azt jelenti, hogy ellenállunk a Szentléleknek.**

12 Fejbefedés – még ma is?

Az úgynevezett *fejbefedés* az Újszövetségben csak az *1Kor 11,2–16*-ban fordul elő. Nyilvánvalóan vitatott téma volt Korinthusban. Itt sem ismerjük a levél címzettjeinek hátterét. A korinthusiak bizonyára megértették minden mondatát annak, amit Pál erről írt. Az én magyarázati kísérletem egy a sok közül. Számunkra ez nehéz szöveg marad. Hogy ezt át tudd érezni, arra kérlek, kedves testvérnőm, ha befeded a fejedet, tedd egyszer világossá magad számára ebből a szakaszból, mi ennek az oka. **Miért, hol és mikor fedezed be a fejedet (ha ez rád vonatkozik)?**

Itt arról lesz szó, hogyan alkalmazzuk Pálnak ezt a szövegét, amely nem nekünk, hanem értünk íródott, és arról, hogy megválaszoljuk a kérdést: kötelező-e ma, és ha igen, hogyan?

Ezt a szakaszt gyakran így magyarázzák: a férfi, illetve a férj a nő feje, és övé a teremtésből fakadó vezető szerep. A nő, illetve a feleség ezt nyilvánosan, imádkozáskor és prófétáláskor azzal fejezi ki, hogy van valami a fején, egy fejfedő (ma: fejkendő, kalap, fátyol stb.). Hogy milyen ruhadarabról van szó, az nyitott kérdés. Valószínűleg a felsőruha hosszú végét vetették szükség esetén a fej köré és a fejre.

Az első kérdés az, hogy hol kötelező a fejbefedés: az istentiszteleten vagy azon kívül? Arról van szó, **hol** imádkoznak és prófétálnak a testvérnők. Egy korábbi fejezetben (8. fejezet) azt mondtam, hogy ennek az istentiszteletre kell vonatkoznia, vagyis arra a helyre, ahol férfiak és nők együtt imádkoznak és prófétálnak.

Általában azt feltételezik, hogy Pál azért inti az asszonyokat a fejük befedésére, mert ők vagy némelyikük már nem akarta. Lehetséges. A 10. vers alapján én inkább fordítva látnám: **voltak férfiak, akik azt követelték, hogy az asszonyok vegyék le a fejfedőjüket.** Vagy mint új keresztény szabadságot, vagy erkölcstelen indítékból, tudniillik azért, hogy a gyülekezet asszonyait és a hajukat úgy láthassák, ahogyan máskülönben nem vagy alig lehetett. **Ezért bátorítja Pál az asszonyokat, és minden asszonynak megadja a jogot (10. vers), hogy befedhesse a fejét.** Nem feltétlenül szükséges azonban megválaszolni azt a kérdést, hogy ki mit követelt.

Ehhez tudni kellene, milyen szerepe volt a fejbefedésnek akkoriban a görög Korinthusban és a Római Birodalomban. *A férjes asszonyok a nyilvánosságban mindig fejfedőt viseltek, nem csak az istentiszteleten.* Ez hozzátartozott méltóságukhoz: férjes asszonyok voltak, akik nem voltak hozzáférhetők más férfiak számára. Ellentétben a prostituáltakkal és a rabszolganőkkel is, akik nem viseltek fejfedőt. Az utóbbiaknak tilos volt. A fejfedő, valószínűleg egy fátyolszerű kendő, egyrészt védelem, másrészt a férj iránti hűség jele volt. Társadalmi méltóság volt, amely ebben a fejfedőben fejeződött ki. **Az alárendelődés kérdése a fejbefedés szempontjából nem volt lényeges. Az asszonyok ebben az ókori kultúrában úgyis alárendeltek voltak. A fejfedő nem az alárendelődés jele volt, hanem a hozzátartozásé, tudniillik a férjükhöz való tartozásé. Az alárendelődés nem témája ennek a korinthusi szövegnek.** Ami Korinthusban és akkoriban szinte mindenütt jó társadalmi szokás volt, az ma is az az iszlám országokban, de nálunk, Nyugaton már nem. *Az olyan jelképeknek, mint a fejfedő, csak ott van értelmük, ahol a társadalom és kultúrája tudja, mit jelentenek.*

Pál a 10. versben világosan kimondja, hogyan kell rendezni a fejbefedés kérdését – **figyelj arra, hogy az eredeti szövegben semmi sincs arról, hogy a tekintély vagy a hatalom jelét kell viselni a fején** (tudniillik egy fejfedőt). Helyesen fordítva így hangzik:

Ezért az asszonynak hatalma legyen a saját feje fölött az angyalok miatt.

Ez a vers azt mutatja, hogy talán felmerült az a követelés, hogy nincs többé szükség fejfedőre, mert Pál most azt mondja: *Az asszony maga döntheti el, hogy visel-e fejfedőt. Mégpedig a gyülekezet minden asszonya. Azok a hajadonok, felszabadított rabszolganők, rabszolganők és prostituáltak is, akik hitre jutottak. Pál minden asszonynak megadja azt a méltóságot, hogy a gyülekezetben, illetve az istentiszteleten befedje a fejét. Aki arra méltattatott, hogy egy napon angyalokat ítéljen (1Kor 6,3), az bizonyára önállóan dönthet ebben az ügyben.*

Ezzel Pál arra a kérdésre is válaszol, amelyet mi, a 21. században teszünk fel, amikor ezt a szöveget olvassuk: minden asszony maga dönti el, hogy illik-e hozzá a fejbefedés. Nem a férje, és nem a gyülekezetvezetés férfiai. Ma a fejfedő az istentiszteleten a kívülállókban inkább zavart kelt. Ez éppen az ellenkezője volna annak, amit Korinthusban kiváltott. A fejfedő ma a szó legszorosabb értelmében kiesett az időből.

A kulturális és korhoz kötött alkalmazásokkal szemben ebből a szövegből a következő marad időtlen:

- **A fej nem elöljárót, vezetőt vagy valaki fölötti tekintélyt jelent, hanem eredetet és forrást.**
- Krisztus mint fej a férfi tiszteletre méltó eredete (mint Teremtője); a férfi (Ádám) mint fej a nő (Éva) tiszteletre méltó eredete; és Isten mint fej Krisztus tiszteletre méltó eredete (a megtestesülésében).
- **Férfiak és nők imádkoznak és szólnak prófétai módon az istentiszteleten.**
- Mindenki tiszteli a maga tiszteletre méltó fejét mint létezése forrását és eredetét, különösen egy becsület–szégyen kultúrában. *A gyalázat és a becstelenség nem Istenre, hanem a kultúrára vonatkozik.*
- **A férfi és a nő közötti különbség maradjon felismerhető.**
- *A férfi és a nő egymásra van utalva,* kiegészítik egymást hierarchia, érték- vagy rangkülönbség nélkül.
- **Isten dicsősége és tisztessége áll az előtérben. Semmi se terelje el az istentiszteleten a figyelmet Istenről.**
- Pál a nemek kérdését egyetlen mondatba sűríti, amely a lényegre törően kifejezi az egyenrangúságot, ahogyan az az összegyűlt gyülekezetben, az istentiszteleten is érvényes:
- *Mert ahogyan az asszony a férfiból van, úgy a férfi is az asszony által van; minden pedig Istentől van.* [1Kor 11,12]

Ez az összetett szakasz természetesen sokkal többet tartalmaz, mint ezt az egy 10. (vagy 12.) verset, amely pontosan a szakasz közepén áll.

Ezért, ahogyan az 1Tim 2-nél is, következik magyarázó *átírásom az egész szakaszról*, ahogyan röviden magyaráznám:

Fontos nekem, hogy ti, korinthusiak, tudatosítsátok magatokban: minden férfi eredete, vagyis feje, Krisztus, a Messiás. Általa teremtetett Ádám, és vele együtt minden férfi. És mint férfiak Hozzá vagytok rendelve.

Az asszony feje a férfi. Az ő oldalából formáltatott Éva, hogy egységgé váljon vele. A férfi a fej, az asszony a test. A férfi az asszony eredete, és az asszony is hozzá van rendelve, mint feleség, segítségül és kiegészítésül.

Ezt a viszonyt Krisztusnál is látjuk. Az Ő feje Isten. Ő nemzette Őt, amikor emberré lett: az Ő Fiát, aki egyenlő Vele.

Ha egy férfi Korinthusban az összejövetelen hangosan imádkozik vagy prófétál, és a feje be van fedve, az gyalázatos. Önmagának ad tisztességet, nem Krisztusnak, az ő fejének. Mert a bálványimádók befedik a fejüket, amikor a bálványoknak áldoznak. Fedetlen fejjel a férfi alázatot mutat, és a láthatatlan Krisztusnak ad tisztességet.

Az asszonyoknál fordítva van. Azok az asszonyok, akik az összejövetelen imádkoznak és prófétálnak, és nem fedik be a fejüket, gyalázatot hoznak a fejükre. Megbecstelenítik önmagukat és a férjüket, vagyis a fejüket. Mert kibontott hajukkal magukra vonják a figyelmet, ahelyett hogy Istenre és Krisztusra irányítanák.

Ha valaki azt követeli, hogy az asszonyoknak nem kell befedniük a fejüket, az nem gondolja végig a dolgot. Hiszen tudjátok, hogy Korinthusban egy fedetlen fejű asszony olyannak számít, mint egy megnyírt asszony, és olyan asszonyhoz hasonlít, aki prostituálja magát, vagy szexuális kalandot keres. Ha a nyilvánosság előtt nem fátyolozza és nem fedi be magát, akkor logikusan le is kellene vágatnia a haját, vagy teljesen meg kellene nyiratkoznia.

Tudom, nem ez a célotok a követeléseitekkel! De abban a társadalomban, amelyben éltek, ez volna a következmény! Ezért ne kockáztassátok, hogy megbotránkozást okozzatok azoknak az embereknek, akik hozzátok jönnek, és látják, hogy nálatok elutasítják a nyilvános fejbefedés szokásos rendjét.

A férfiak ne fátyolozzák be magukat az istentiszteleten, Isten jelenlétében. Mert a férfi Isten képe és dicsőségének visszfénye. Az asszony is Isten képe, de ezen túl a férfi dicsőségének visszfénye is. Szépsége a férjéé, akiből teremtetett, és akivel egy.

Hogyan lehetett a férfi dicsőségévé? Bizonyára nem azért, mert a férfi teremtetett belőle, hanem mert ő formáltatott a férfiból, az ő oldalából. És nem azért a férfi dicsősége, mert a férfi teremtetett érte, hanem fordítva. Ő teremtetett a férfiért, mert a férfi egyedül volt, és segítségre volt szüksége.

Ezért, mivel az asszonynak ilyen értéke van, és ilyen nagy áldás a férfi számára, ezért maga döntsön a fejéről, és maga rendelkezzék arról, hogy befedie. Senki sem írhatja ezt elő neki. Sem a férje, sem a gyülekezet vezetői nem írhatják elő neki, hogy ne viseljen (vagy hogy viseljen) fejfedőt. Egy napon még angyalokat is ítélni fog – akkor bizonyára ebben az ügyben is dönthet, és szabad is döntenie.

Ám az asszony önállóságában és döntési szabadságában vegye figyelembe, hogy nem független a férjétől. Nem létezik a férfi nélkül, és a férfi sem létezik az asszony nélkül. Isten gondolata mindig is a férfi és a nő együttműködése és együttléte volt. A fej és a test egységében együtt cselekszenek, egyetértésben, egymásnak alárendelődve, kiegészítve egymást.

Mit jelent az, hogy az egyik nem létezik a másik nélkül? Emlékezzetek még egyszer az első emberpár teremtésére. Kezdetben az asszony a férfiból lett. Az ő oldalából. Isten odavitte hozzá, hogy ismét egy test legyen vele. De gondolkodjatok tovább: azóta minden férfi asszonytól születik. A férfi nélkül nem volna asszony, és az asszony nélkül nem volna férfi. Mindketten egyenlő méltóságúak, egyenértékűek és egyenrangúak, különbözőségükben tökéletesen kiegészítik egymást. Mindez Isten gondolata volt. Ő a fej, akiből mindez előjött.

Mindezek alapján kérdezem tőletek: illendő-e, hogy egy asszony nyilvánosan, de fátyol és fejfedő nélkül imádkozzék Istenhez? Nem, ebben egyet fogtok érteni, nem az, tekintettel Korinthus és a Római Birodalom szokásaira. Vannak olyan szokások és erkölcsök, amelyek az emberek számára olyanok, mint a természeti törvények. Ha egy férfi a szokásos renddel ellentétben hosszú hajat visel, azt gyalázatnak tekintik. Az asszonyoknál ez is éppen fordítva van. Az asszonyok hosszú haja a dicsőségük, természetes ékességük, amelyet ilyennek is tekintenek. A hosszú haj ékesítő fátyolként vagy palástként adatott nekik, hogy a férfi dicsősége legyenek.

Ezt az ékességet, amely a férfiak számára olyan kívánatosnak tűnik, takarja el az összejövetelen. Ez nem az a hely, ahol ezzel a dicsőséggel feltűnést kelthet, ahogyan a férfi is fedetlen fejjel mutassa meg alázatát. Mert Isten és Krisztus tisztességéről és dicsőségéről van szó.

Ha Korinthusban valaki vitatkozni akar erről, és kétségbe vonja a fejbefedés szokását, akkor tudatosítsa magában, hogy ez sehol sincs így. Ahogyan ti elő

akarjátok írni az asszonyoknak, hogy ne viseljenek fejfedőt. Egyetlen gyülekezet sem gyakorol ilyesmit, ezért tartsátok magatokat ahhoz, ami a fejbefedésre szokásosan érvényes, ami tisztességes, és senkinek sem okoz megbotránkozást.

13 A férfi mint fej – egyoldalú alárendelődés?

Pál és Péter nem kevesebb mint hétszer szólítja fel a feleségeket, hogy rendeljék alá magukat a férjüknek, akkor is, ha azok nem hívők, és nem szeretetteljesen viselkednek. Abban az időben teljesen normális volt, és semmi új nem volt benne, hogy a nőknek így kellett viselkedniük. A férj volt a ház ura. Ő kormányzott, és neki volt alávetve mindenki: a feleség(ek), a gyermekek, a rabszolgák és a többi házbeli. A nagy filozófus, Arisztotelész így rendezte el a házat az ókorban, felülről lefelé, világos hierarchiával. Így élték meg, így adott ez stabilitást és rendet a birodalomnak és az ókori társadalomnak. Az ettől való eltérést nem tűrték. *Ez nem a bibliai eszmény volt, mert az a férfit és a nőt egyenrangú társakként írja le, hierarchia nélkül. De így alakult, ahogyan a bűneset után előre meg volt mondva (1Móz 3,16).* Éppen ezzel a társadalmi szerkezettel találkozik az evangélium az egész Római Birodalomban.

Miért hangsúlyozzák annyira az alárendelődést, és ma is ugyanúgy érvényes-e? Sok nő nehezen elviselhetőnek és kilátástalannak élte meg a szerepét. Alkalmazkodtak, amennyire lehetett. Többnyire sokkal fiatalabbak voltak a férjüknél, a tulajdonát képezték, nem volt szavuk, alig volt szabadságuk, és nem voltak jogaik. Szerelmi házasság nem létezett! Az alárendelődés inkább teher és kényszer volt, mint öröm. *Most, mint Jézust vallók, élő kapcsolatba kerültek Jézus Krisztussal. Most Vele élnek, és most megtanulhatják, hogy szívből alárendeljék magukat a férjüknek, mint az Úrnak.* Az a szabadság, amelyet az evangélium hozott nekik, és az a méltóság, amelyet nőként visszaadott nekik, nem kellett, hogy alkalommá váljon arra, hogy fellázadjanak a férjük ellen. Az apostolok nagy súlyt helyeznek arra, hogy e magatartás miatt az evangélium ne kerüljön rossz hírbe az akkori társadalomban.

A férjek mint a ház urai ebben az ókori világban a nő fejeként jelennek meg. Ahogy már mondtam, ez nem a bibliai eszmény, hanem az élet valósága, amelyet a szöveg nem értékel tovább. De új meghatározást kap. *Mert az Újszövetség sehol sem parancsolja meg a férfiaknak, hogy jól kormányozzanak vagy bölcsen uralkodjanak. A fej szerepe az Úr Jézus Krisztus példája nyomán új meghatározást kap (Ef 5,21–33):* a fej, vagyis a férj, úgy szeresse a feleségét, mint önmagát, egészen az önfeláldozásig. Gondoskodjék róla, és ápolja.

Amikor ezeket az igéket felolvasták az összegyűlt házi gyülekezetben, az ókori ház minden lakóját közvetlenül megszólították. Már ez is szokatlan volt. De nem csak ez, mert amit Pál a férfiaktól megkövetelt, az forradalmi volt. A házastársaknak ez a viselkedése egymással, a gyermekekkel és a rabszolgákkal a ház patriarchális szerkezetét egyfajta szeretet-patriarchátussá tette. És így a férfi és a nő viszonya kezdett közeledni ahhoz, amit Isten kezdetben akart. Anélkül, hogy közben megtámadta volna az akkori társadalmi struktúrákat. Az a lehető legnagyobb kárt okozta volna az evangéliumnak. A bűnbe esett világ e szilárd struktúráit Krisztus szeretete aláaknázza, fellazítja és megváltoztatja.

Ugyanez érvényes volt a megtért rabszolgákra. Rendeljék alá magukat uraiknak. Ma senkinek sem jutna eszébe, hogy ezekkel az apostoli igékkel igazolja a rabszolgaságot. Pedig a keresztények egészen a 19. századig ezt is megtették. Az ókorban a rabszolgaság a társadalom szilárd és létfontosságú része volt. Számunkra ma ez már elképzelhetetlen. A rabszolgaság soha nem volt Isten akarata – embertelen. A megtért rabszolgát mégis arra szólítják fel, hogy szívből szolgáljon, mintha az Úrnak szolgálna. Ugyanígy az urakat is arra szólítják fel, hogy jóindulatúan bánjanak rabszolgáikkal, annál is inkább, mert közülük sokan most már a testvéreik voltak. Krisztusban már nem voltak szabadok és rabszolgák.

Hogy az apostolok az ókori ház rendjét ebben a felállásban (férj, feleség, gyermekek, rabszolgák) szólították meg, világossá teszi, hogy ezek az utasítások nem nekünk, hanem értünk íródtak. A különbség az, hogy mai társadalmi szerkezetünk már nem ismeri a rabszolgaságot, és az ókori házat sem a maga *pater familias*-ával, vagyis uralkodó családfőjével. A férfi és a nő a törvény előtt egyenjogú. És ezért csak hálásak lehetünk. Ma sok lakóközösség, sok egyszemélyes háztartás és idősotthon van, amelyek akkor nem léteztek, ezért az apostolok sem adtak rájuk vonatkozó utasításokat.

Pál világossá teszi, hogy nem a *pater familias* a ház uralkodója, hanem Krisztus mindenek Ura. Mindenki elsősorban ennek a mennyei Úrnak tartozik felelősséggel.

Mit kezdjünk most ezekkel az utasításokkal?

Széles körben elterjedt nézet, hogy a nő alárendelődése a teremtési rendben gyökerezik. Csakhogy az egyetlen jó rend az, amely a bűneset előtt volt.

Hierarchia nélkül, a férfi fősége nélkül és a nő egyoldalú alárendelődése nélkül. Csak a bűneset után keletkezett az a rendetlenség, amelyben a férfi jogtalanul és megbízatás nélkül uralkodik a nőn. Nem mondom, hogy ez mindig és alapvetően rossz volt, de senki sem kívánná vissza, ahogyan a rabszolgaságot sem. Így ezeket a bibliai igéket valóban történelmi hátterük előtt is kell értenünk.

Ez nem azt jelenti – ahogyan gyorsan következtetni lehetne –, hogy már nem vesszük komolyan Isten Igéjét. Ellenkezőleg: ha az alárendelődésről és a szeretetről szóló utasításokat így élik meg, akkor az megfelel az isteni eszménynek. De van egy jobb út, amelyet maga Pál és Péter javasol. Pál a *kölcsönös alárendelődésről* beszél (Ef 5,21), majd a házassági viszonyt hozza fel példaként arra, hol valósul ez meg. **Valójában a feleségnek is szeretnie kellene a férjét, bár az Újszövetség ezt csak egyetlenegyszer követeli meg. És ugyanígy a férjnek is alá kellene rendelnie magát a feleségének. Ezt mondja Péter a „ti férfiak hasonlóképpen" szavakkal, amikor a 3,7-ben a 3,1-re utal vissza, ahol az asszonyokat alárendelődésre szólítja fel. Továbbá azt mondja, hogy mindnyájan öltözzünk fel szilárdan alázatossággal egymás iránt (1Pt 5,5).**

A házasságot ma nem lehet úgy élni, mint az ókorban. Néhányan enyhített formában próbálkoznak vele. **De ha az alárendelődést egy félreértett teremtési renddel indokolják, az nem bibliai, akkor sem, ha jól működik.** A keresztény alárendelődés (vagyis a hívőtársak, köztük a hívő férjek és feleségek közötti alárendelődés) nem szolgai és nem megalázó. Alázatos, hűséges és szeretetteljes tiszteletadás, együttműködés és támogatás. Az alázathoz és a szelídséghez hasonlóan az alárendelődésnek is természetes keresztény jellemvonásnak kellene lennie. És ideális esetben kölcsönösségen kellene alapulnia.

Magamról az volt a benyomásom, és más férfiaknál is ezt tapasztaltam, hogy az ilyen felszólításokat egyoldalú alárendelődésként, érzelmek nélkül fogadjuk el. Hiszen nőket érintenek, nem férfiakat. Úgy értjük őket, ahogyan tanították nekünk, és ahogyan mi magunk a gyülekezeteinkben és részben a társadalomban szocializálódtunk. Ez sajnos szívünk hajlamát mutatja meg.

Miért nem figyelünk fel, amikor első látásra a nőket korlátozzák, hogy megkérdezzük, hogyan kell érteni a vonatkozó bibliai helyeket? Könnyebben beletörődünk valamibe,

amit megkérdőjeleznénk, ha ránk vonatkozna. Hagyjuk, hogy szívünk megváltozzék, és járjunk Jézus és Pál iskolájába.

14 Sem férfi, sem nő

A Gal 3,28-at gyakran idézik, amikor a nemi szerepekről van szó:

> [Gal 3,26–28, a német Elberfelder-biblia alapján fordítva] *mert ti mindnyájan Isten fiai vagytok a Krisztus Jézusban való hit által. Mert akik Krisztusba keresztelkedtetek meg, Krisztust öltöttétek fel.*
>
> *Nincs zsidó, sem görög, nincs rabszolga, sem szabad, nincs férfi és nő (sem hímnemű, sem nőnemű); mert ti mindnyájan egy vagytok a Krisztus Jézusban.*

Gyakran hallom, hogy Pál itt az üdvösségről beszél, amely mindezeknek a felsorolt nemzeti és vallási csoportoknak, végül pedig mindkét nemnek különbség nélkül nyitva áll. Itt a Krisztusban való létről volna szó, nem pedig a bűnbe esett teremtésben folyó valóságos életünkről. Ott ezek a különbségek még megvannak.

De mi a téma Pálnál közvetlenül a levél elején? Péter és a zsidók elkülönültek a nemzetekből valóktól, hogy külön asztaloknál heverjenek. Ez volt az a probléma, amelyet a Gal 3,28 kezel. Tehát egy egészen gyakorlati gyülekezeti probléma, amelyet ez a vers fel akar oldani.

Igaz, azok maradunk, amik vagyunk, de mindenki számára hozzájön valami, ami nagyobb annál, amik fajunk, osztályunk vagy nemünk szerint vagyunk: a fiúság. Pál a fiúság ókori jogállásáról beszél. Ez kiváltságokat és méltóságot, jogokat és örökséget foglalt magában. A leányokra ez nem vonatkozott. *Isten fiúságát Pál a hívőknek ítéli oda, férfiaknak és nőknek egyaránt!*

A zsidóságban az üdvösség, és az, amit az ó szövetségben ezen értettek, az itt említett csoportok számára már elérhető volt. A görögöt prozelitaként fogadták be, körülmetélés feltételével. Szabadok és rabszolgák éppúgy voltak Izrael népében, mint férfiak és nők. *Pál nem mondana túl sok újat. Ez az üdvösség szempontjából adott magyarázat nem helytelen ugyan, de nem minden.*

Többről van szó, tudniillik egy emberképről. Ez a 28. vers lényegében azt mondja, hogy minden ember Isten képmása, mindenkinek ugyanaz a méltósága, és bűnösként mindenkinek ugyanaz a problémája: szükségük van Krisztusra, és meg is kapják Krisztust. A három párt folytatni lehetne: idősek

és fiatalok, szegények és gazdagok, erősek és gyengék, gyermekek és szülők, fogyatékkal élők és fogyatékkal nem élők, kultikusan tiszták és tisztátalanok. A galaták számára érthető módon az áll az első helyen, hogy most már a zsidók és a nemzetek a Messiás családjában mind egyenlők, és mind egyek. Mindnyájan Isten fiai. A gyülekezetben mindenkivel mint Isten fiával találkozunk. Minden további különbség, amely még megvan, háttérbe szorul, és már nem határozza meg cselekvésünket és egymással való beszédünket.

Pál azért nevezi meg ezt a három csoportot, mert a meg nem váltott világban feszültségben állnak egymással. *A gyülekezetben ezek a különbségek nem lehetnek konfliktusok okai.* A zsidók Isten kiválasztott népének tekintették magukat, a nemzetekre lenéztek. Körülmetélés nélkül azok nem tartozhattak Isten népéhez. A rabszolgák tulajdonnak számítottak, amelyet kihasználtak. Semmit sem értek, nem volt szavuk, és nem voltak jogaik. A nők abban az időben szintén tulajdonnak számítottak, és alacsonyabb rendűnek a férfinál. Nekik sem volt szavuk, és kevés joguk volt. *Krisztusban most úgy találkozunk egymással, ahogyan Isten mindig is akarta. A keresztség és a hit által mindenki Krisztust valló lesz. Krisztusban minden társadalmi, etnikai és hierarchikus különbségnek vége.* A gyülekezetben már csak testvérek és testvérnők vannak. Ott ezek a különbségek Isten szeme előtt már nem játszhatnak szerepet. *Ha a nőknek és a férfiaknak ugyanaz a méltóságuk, akkor mindketten végezhetnek minden szolgálatot, amely a gyülekezetben van. Ez logikus következtetés, még ha ebben a versben nem is a szolgálatokról van szó.*

Pál itt az 1Móz 1,27 „hímnemű és nőnemű" (férfi és nő) kifejezését veszi fel. Nem valamiféle nemsemleges lét mellett érvel. Az 1Kor 11-ben ragaszkodik ahhoz, hogy a nők, amikor az istentiszteleten imádkoznak vagy prófétálnak, láthatóan nőként jelenjenek meg, a férfiakat pedig férfiként lássák; Pál tudhatott a pogány kultúrák és istentiszteleti gyakorlatok különböző vonásairól, amelyekben a nemet szándékosan elfedték vagy éppen eltörölték, de itt nem erről van szó.

A teremtési rend és az üdvrend nem mondhat ellent egymásnak. Az üdvrend helyreállítja az eredeti, Isten akarta teremtési rendet. Ebben a férfi és a nő egyenrangú. Az evangéliumnak gyógyító hatásai vannak. Először a gyülekezetben, vagyis a hívő emberek között. Ezek pozitív és átformáló változások. Az evangélium az üdvösségre való erő, amely évezredes bűnös struktúrákat tud feloldani, egész kultúrákat és nemzeteket tud

megváltoztatni és megmenteni. Végső soron a rabszolgaság eltörlése, demokráciánk, szabadságjogaink és a nemek egyenjogúsága is visszavezethető részben Pálnak erre az igéjére. Hosszú időn át fejtették ki hatásukat a társadalomra. *A gyülekezet a férfiak és a nők szerepét illetően ne maradjon el ettől.*

Bár ez a vers nem beszél ezekről a szerepekről, nem lehet azt mondani, hogy semmiféle összefüggés nincs. *Ez a vers olyan alap, amelyen a testvérnők szabadon, különbségtétel vagy egyoldalú alárendelődés nélkül végezhetnek minden olyan szolgálatot, amelyre ajándékot vagy képességet kaptak.* Ehhez nem kvótaszabályra van szükség, hanem alázatos és bölcs egymás közötti bánásmódra.

A Gal 3,28-at a szívekbe kell vésni. Isten nem előítélettel nézi a személyt, akkor nekünk sem kellene így tennünk (Róm 2,11; Jak 2,1).

15 Bűnvallomásunk

„Férfias testvérek" – mit jelent ez? Az 1Kor 16,13-ban Pál arra szólítja fel a testvérnőket és a testvéreket, hogy legyenek férfiak, vagyis férfiasak és erősek. Ez nem a nőiesség ellentéte, hanem a félénk viselkedésé. A férfiasságot itt így szeretném értelmezni: nekünk, férfiaknak úgy kell férfiasnak lennünk, hogy merünk egy régóta esedékes bűnvallomást tenni Krisztusban élő testvérnőink előtt, és ezt megfelelő tettekkel is követjük. *Mi, férfiak, magunknak követeltük az értelmezés kizárólagos jogát, és vele együtt a cselekvés kizárólagos jogát, amellyel kizártuk a nőket a gyülekezeti szolgálatokból.*

Azt hittük, hogy szolgálatot teszünk Istennek, közben az ellenkezőjét értük el!

Isten, Jahve Elohim, a férfi és a nő Teremtője, bocsáss meg nekünk, hogy úgy gondolkodtunk, úgy követeltünk és úgy cselekedtünk, mintha a testvérnők nem volnának egyenrangúak, hanem alacsonyabb rangúak. Nem velünk szemben álló társak, hanem egy fokkal alattunk állók.

Uram Jézus, bocsáss meg nekünk, hogy azt gondoltuk, a nőknek hallgatniuk kell, és a nyilvánosság előtt háttérben kell maradniuk.

Bocsáss meg nekünk, hogy azt gondoltuk, Te nem akarod, hogy nyilvánosan hirdessenek Téged és a Te igazságodat.

Kedves testvérnők, bocsássátok meg nekünk ezt a téves magatartást, amelyről azt hittük, hogy isteni és bibliai! Bocsássatok meg nekünk, hogy bizonyos helyzetekben jogtalanul rossz lelkiismeretet ébresztettünk bennetek.

Bocsássatok meg nekünk, hogy fontos ügyeket és kérdéseket nélkületek beszéltünk meg és döntöttünk el. Nem kértük ki a tanácsotokat!

Mi, férfiak, kudarcot vallottunk. Gyakran, és anélkül hogy észrevettük volna, önző, uralkodó okoskodók voltunk. Vakok voltunk önmagunkkal szemben. Vakok veletek, nőkkel szemben, a ti elhívásaitokkal és adottságaitokkal szemben.

Bocsássatok meg nekünk, ahol gyávák voltunk, és titeket toltunk magunk elé, és rátok hagyatkoztunk ott, ahol nekünk kellett volna helytállnunk és elöl

unk, és ti joggal vártátok ezt tőlünk.

Bocsássátok meg nekünk közönyünket az iránt, ami nehezetekre esett, és amit soha nem értettetek. Soha nem kérdeztük meg, hogyan éltek meg mindezt. Bocsássatok meg nekünk, hogy nem kérdeztünk meg titeket, mit éreztek e megkülönböztető magatartások és tanítások miatt.

Sajnáljuk. Tévedtünk.

Legyetek szabadok! Szolgáljatok az Úrnak örömmel!

Támogatni fogunk titeket – ahogyan ti is mindig támogattatok minket, mindazok ellenére, amit tettünk.

16 Befejezésül

Sok keresztény, akinek a Biblia az egyetlen mérce, már régen tisztázta a „nőkérdést", és szabaddá tette az utat a testvérnők előtt. Az én életemben ez a felismerés sajnos nagyon későn jött el. Így ez a könyv is tulajdonképpen kiesett az időből, mert már régen világosan fel kellett volna ismerni, hogy a testvérnők szolgálatáról a gyülekezeti élet *minden* területén nem mondhatunk le. Mi, férfiak, csak magunknak ártunk, ha ragaszkodunk a férfiról és a nőről vallott hierarchikus nézethez. De soha nem késő megváltoztatni a meggyőződésünket.

Az ebben a könyvben tárgyalt kérdések sok helyen már régen tisztázódtak, és én csak utolsóként érkezem. A csatát már régen megvívták. Mások harcoltak ezen a fronton az elmúlt 30 évben. Teológiai munkáikból nagyon sokat profitáltam.

Sokkal mélyrehatóbb témák várnak a gyülekezetre. Olyan témák, amelyek a nemek kérdését erősen összezavarják, ma napirenden vannak, és nagy erővel kerülnek a társadalom figyelmének középpontjába, mint például a transzszexualitás. Ezekre nekünk, kereszténynek választ kell adnunk a társadalmunkban. Nekünk, kereszténynek magasra kell tartanunk, hogy Isten gondolata a két nemről zseniális, és meg kell védeni. Ha azonban még mindig arról beszélünk, hogy a nők szólhatnak-e és taníthatnak-e a gyülekezetben, akkor végleg elveszítünk minden jelentőséget, és a valóban időszerű témákban sem vesznek majd komolyan bennünket, és nem hallgatnak ránk.

Ezeknek az időszerű témáknak az egyike a transzhumanizmus, amely egészen másként határozza meg az embert, mint a Biblia – itt sokkal többről van szó, mint a nemek kérdéséről. Itt a szemünk előtt rajzolódik ki egy újabb bábeli toronyépítés, amely beleillik a végidő képébe, ahogyan a Biblia leírja nekünk.

„Legyünk olyan keresztények, akik ennek a világnak a férfi és a nő szeretetteljes együttélését élik elő a házasságban, a családban és a gyülekezetben. Legyünk a remény hordozói egy zavarodott és tájékozódását vesztett társadalomban, amely őszinte, hiteles szerepmintákat keres. Legyünk példaképek, akiket a másik nem iránti tisztelet és megbecsülés

jellemez. Akkor, és csak akkor fognak a mai emberek egyáltalán még észrevenni és komolyan venni minket."

Gabriele Singer

Férfiként és nőként

Szeretni, vezetni, tanítani

Jobb együtt!

Jobb közösen!

Jobb egymással!

„Azt látom Isten Igéjében, hogy Jézus, akit egy asszony fogant meg férfi közreműködése nélkül, nem hallgattatta el a nőket, hanem éppen ellenkezőleg, felszólította őket, hogy beszéljenek. Hogy helyeselte, hogy egy asszony a rabbi lábánál üljön és tanuljon, ahogyan Pál Gamáliel lábánál ült. És hogy megengedte egy asszonynak, hogy fontos papi szolgálatot végezzen Rajta, és tőle fogadta el a temetésére szóló felkenést. Az asszonyok voltak az utolsók a keresztnél és az elsők a sírnál. A 7 »keresztfán elhangzott szó« közül 5-öt csak asszonyok tanúsítottak és hagyományoztak át (a római katonákat kivéve), és a legfontosabb üdvtörténeti sarokpontokat egyedül asszonyok tanúsították. Jézus a feltámadása után szándékosan az asszonyokkal találkozott, és megbízta őket, hogy mondják meg a testvéreinek, hogy feltámadt. Mit tehetett volna még, hogy egyszer s

mindenkorra világossá tegye: a nő teljes egyenrangúsága Isten megváltott gyülekezetében eredeti és változhatatlan szándék?" Christian Beese

Mint egy gyógyíthatatlan betegség, mint ősrégi, szilárdan és mélyen gyökerező, mindenütt elburjánzó gyom, a keresztény férfiak nőképe kezdettől fogva környezetük visszhangja, és sajnos a szívüké is. Tudatosan és tudattalanul, durván, mérsékelten, sőt szeretetteljes módon megélve – mégsincs más lehetőség, mint a megtérés a bibliai és ezzel isteni igazsághoz, amely egyedül tesz szabaddá.

Hans-Jörg Ronsdorf

„Nem könnyű út a patriarchális gondolkodásmódtól a nőbarát gondolkodásmódig eljutni. Ehhez hozzátartozik, hogy mindazt, amit a világunkról és működéséről, a hitünkről és az Istennel, egymással és a kozmoszunkkal való kapcsolatunkról érteni véltünk, újra el kell képzelnünk. Ez éppolyan nehéz változás, mint amilyen őseinknek volt áttérni a világegyetem földközpontú felfogásáról a napközpontúra. Az első tudósokat, akik felvetették, hogy a Föld kering a Nap körül, és nem fordítva, kiközösítették, mert azt hitték, hogy ez veszélyezteti Isten hatalmát. Hasonlóképpen nagyon nehéz megszabadulni egy olyan patriarchális világnézettől, amelyben normálisnak fogadják el, hogy a nőket férfiak vezetik és uralják, és hogy a rendszereket és intézményeket férfiak szervezik és irányítják. Az egyenjogú-egalitárius világnézet olyan világnézet, amely a nőket és a férfiakat kölcsönös kapcsolatban látja, akik megosztják a hatalmat, felismerik, előmozdítják és szabadjára engedik egymás ajándékait. És egyenlő tisztelettel és egyenlő méltósággal bánnak egymással." Barbara Reid

„Akit megragadott az evangélium lelkülete, az egyet fog érteni abban, hogy az a patriarchális szerepfelfogás, amely gyámkodik a nők felett, és megbénítja őket Isten országa számára, nemcsak igazságtalan, hanem kimondhatatlan kárt is okozott Isten gyülekezetének. Még ha ez soha nem is nemtelen indítékokból, a hatalmi harc vagy éppen a szándékos megalázás lelkületében történt, hanem elég gyakran a Szentírás tragikus félreértése miatt, most mégis itt az ideje, hogy bátran megkérdőjelezzük a megalázó hagyományokat, és elforduljunk tőlük, hogy a nők is »tágas helyre« állíthassák lábukat, és végre hálásan megtapasztalják a Jézus Krisztus által szerzett teljes megváltást." Hartmut Krüger

A bibliai szövegek kulturális hátterének figyelmen kívül hagyása nem ahhoz vezet, hogy ragaszkodunk a szövegek szó szerinti értelméhez, hanem ahhoz, hogy a bibliai szöveg gyakran, ha nem a legtöbbször, a saját jelenünk saját kulturális meggyőződéseinek vetítővásznává válik. Amit sok evangéliumi kereszténynek örök bibliai igazságként hirdettek, az valójában a 19. és 20. század terméke. Aki tehát kiáll a nők egyenjogúságáért a gyülekezeti szolgálatban, az nem a feminizmus mai, időszerű korszellemét követi, mert ott már régóta sokkal messzebb menő követelésekről van szó. Ott ugyanis a szerepek felcseréléséről van szó, ahogyan azok a 20. századig fennálltak, vagy egyáltalán a nemek feloldásáról. Hogyan tanuljon meg valaki vitatott kérdésekben akár csak komolyan megvitatni különböző álláspontokat, ha évtizedeken át azt gyakorolta, és azért harcolt, hogy dogmatikai hitvallásokat vagy meggyőződéseket erőltessen keresztül?

Thorsten Dietz

17 A szerző további könyvei

Und die Toten leben doch (És a halottak mégis élnek), Bielefeld, 1992

Seitenwechsel – Von Adam zu Christus (Oldalváltás – Ádámtól Krisztusig), Bielefeld, 2011

Entrückung, Himmel, Ewigkeit – Ein neuer Blick auf alte Themen (Elragadtatás, menny, örökkévalóság – Új pillantás régi témákra), Nürnberg, 2015

Gottes Lamm, Golgota und die Ewigkeit (Isten Báránya, a Golgota és az örökkévalóság), Wuppertal, 2015

Fantastische Himmelwelt, Lehre und Leben der Himmelwelt im Epheserbrief (Csodálatos mennyei világ – A mennyei világ tanítása és élete az efézusi levélben), Nürnberg, 2016

Gott spricht, Eine erklärende Übertragung der allgemeinen Briefe und der Offenbarung (Isten szól – Az általános levelek és a Jelenések könyvének magyarázó átírása), Sulzberg, 2017

Epheser, nacherzählt, erklärt für heute (Pál levele az efézusiakhoz – Újramesélve, megmagyarázva, mának), Sulzberg, 2018

Gods good Gospel, Gottes gutes Evangelium (Isten jó evangéliuma), Sulzberg, 2019

Markus, nacherzählt, erklärt für heute (Márk evangéliuma – Újramesélve, megmagyarázva, mának), Sulzberg, 2019

Galater, nacherzählt, erklärt für heute (Pál levele a galatákhoz – Újramesélve, megmagyarázva, mának), Sulzberg, 2020

Die Briefe des Johannes, nacherzählt, erklärt für heute (János levelei – Újramesélve, megmagyarázva, mának), Sulzberg, 2020

Frauen, vergebt uns! – Die Rolle von Frau und Mann (Nők, bocsássatok meg nekünk! – A nő és a férfi szerepéről), Sulzberg, 2020

Ein König voller Pracht – Die gute Botschaft von Jesus, dem Messias (Fenséges király – Az örömhír Jézusról, a Messiásról), Augsburg, 2022